

Előkészítésben közreműködött: Tyukodiné Márkus Mariann
pályázati ügyintéző

ELŐTERJESZTÉS
a Járási Szintű Esélyteremtő Programterv elfogadásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Hatvan Város Önkormányzata az Államreform Operatív Program (ÁROP) keretében ÁROP-1.A.3-2014-2014-0008 kódszámon, *'Területi együttműködést segítő programok kialakítása a Hatvani járásban'* címmel pályázatot nyújtott be. A pályázati támogatásból Hatvani Város Önkormányzata a járás önkormányzataival közös programokat valósít meg. A Közreműködő Szervezet pályázatunkat 2015. március 10-én kelt levelében 21 991 000 Ft összegű támogatásra érdemesnek ítélte.

Az ÁROP-1.A.3-2014-0008 azonosító számú pályázatban benyújtott, területi együttműködés megvalósítása a Hatvani Járásban című programban a járás 13 települése vett részt a Járási Szintű Esélyteremtő Programterv (JEP) megalkotásában. A komplex program eredményeképpen a járási koordináció megvalósult.

A JEP megalkotása során feltérképezésre kerültek a járás együttműködő településeinek helyi esélyegyenlőségi programjai, az egyes célcsoportokkal kapcsolatos járási szintű problémák pedig a felzárkózási kerekasztal ülésein kerültek megvitatásra. Feltárássra került, hogy a járási esélyegyenlőségi komplex programokkal történő előmozdítása érdekében elsősorban a foglalkoztatás, versenyképesség és életszínvonal fókuszaira szükséges programokat meghatározni. A Járási Szintű Esélyteremtő Programterv Képviselő-testület által elfogadott határozatát a Türr István Képző és Kutató Intézet számára szükséges megküldenie Hatvan Város Önkormányzatának.

A Járási Szintű Esélyteremtő Programterv az előterjesztés 1. számú mellékeltét képezi.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést szíveskedjen megtárgyalni, és az alábbi határozati javaslatokat elfogadni.

Határozati javaslat

Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete elfogadja a felülvizsgálat után módosított Járási Szintű Esélyteremtő Programtervet. A képviselő-testület felhatalmazza Hatvan város polgármesterét a dokumentum aláírására.

Határidő: 2016. április 29. (aláírásra)

Felelős: Hatvan város polgármestere a Műszaki és Városfejlesztési Iroda útján

Hatvan, 2016. április 14.

Horváth Richárd
polgármester

Látta:

dr. Szikszai Márta
jegyző

JÁRÁSI SZINTŰ ESÉLYTEREMTŐ PROGRAMTERV

- HATVANI JÁRÁS -

TERÜLETI EGYÜTTMŰKÖDÉST SEGÍTŐ PROGRAMOK KIALAKÍTÁSA AZ
ÖNKORMÁNYZATOKNÁL A KONVERGENCIA RÉGIÓKBAN C. ÁROP-
1.A.3-2014 PROJEKT KERETÉBEN

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

1	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2	BEVEZETÉS	6
2.1	Projekt rövid bemutatása	6
2.2	Módszertan ismertetése a programterv kidolgozásához	7
3	HELYZETELEMZÉS	8
3.1	Stratégiai környezet	8
3.2	Jogszabályi keretrendszer	12
3.3	Járás bemutatása	15
3.4	Székhelytelepülés bemutatása	18
3.5	Csatlakozó települések bemutatása	19
3.5.1	Apc	19
3.5.2	Boldog	20
3.5.3	Csány	21
3.5.4	Ecséd	22
3.5.5	Heréd	22
3.5.6	Hort	24
3.5.7	Kerekharaszt	25
3.5.8	Lőrinci	26

3.5.9	Nagykökényes	27
3.5.10	Petőfibánya	28
3.5.11	Rózsaszentmárton	29
3.5.12	Zagyvaszántó	30
3.6	Járási szintű problémák feltárása	31
3.6.1	Romák és/vagy mélyszegénységben élők	31
3.6.2	Gyermekek	32
3.6.3	Nők	34
3.6.4	Idősek	34
3.6.5	Fogyatékkal élők	35
3.7	HEP-IT-k elemzése	36
3.7.1	Kulcsszóelemzés módszertana	36
3.7.2	A kulcsszóelemzés eredményei	38
3.8	SWOT analízis	42
4	CÉLKITŰZÉSEK	43
4.1	Jövőkép/Vízió	43
4.2	Komplex célkitűzések	44
4.2.1	Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	45
4.2.2	Felnőttképzési értéklánc koordinációja	48
4.2.3	Információgyűjtés az esélyteremtés érdekében	50
4.2.4	Járási programszervezési koordináció	51
4.2.5	Forráskeresés komplex járási program	52
5	ESZKÖZÖK	53
5.1	Célokhoz rendelhető eszközök	54
5.1.1	Járási Esélyegyenlőségi Tanács (JET) Koordináció	54
5.1.2	Stratégiai munkacsoport	54
5.1.3	Pénzügyi munkacsoport	55
5.1.4	Esélyegyenlőségi munkacsoport	55
5.1.5	Civil és külső kapcsolatok munkacsoport	55
5.1.6	Turisztikai munkacsoport	56
5.1.7	Munkacsoportok intézkedésekhez rendelése	56
5.2	Ütemezés (Mérőldkövek az eszközökhöz rendelve)	57
5.3	Forrás lehetőségek	60
6	NYOMON KÖVETÉS / MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS	61

1 Vezetői összefoglaló

Az ÁROP-1.A.3-2014 kódszámú pályázatban benyújtott, „Területi együttműködés megvalósítása a Hatvani járásban” c. programban a járás 13 települése vesz részt a járási szintű esélyteremtő programterv megalkotásában. A pályázati programban a 2013-ban megalkotott helyi esélyegyenlőségi programokhoz képest a végrehajtás magasabb szintre kerül, a komplex program eredményeképpen a járási koordináció megvalósul.

A program kötelező tevékenységei a következők:

- Járási szintű együttműködések erősítése, együttműködési megállapodások megkötése
- Szakmai megvalósítók bevonásával koordináció kialakítása, működtetése
- Járási szintű felzárkózási kerekasztal működtetése
- Rendezvények, konferenciák keretében a járási problémák felvetése és javaslatok megfogalmazása
- Járási Esélyteremtő Programterv (JEP) megalkotása (ez a dokumentum).

A programban a fentiek felül a megvalósító vállalta továbbá:

- A területi együttműködéshez, az Esélyteremtő-programterv kialakításához, illetve kapcsolódó, a helyi esélyegyenlőségi programok végrehajtását segítő szakértő bevonását
- Közös, több önkormányzat részvételével zajló, a helyi esélyegyenlőségi programjaikban megfogalmazott tevékenységek megvalósítása a járásszékhely önkormányzat szervezésében.

Mindezen tevékenységek eredményeképpen a jelen dokumentum létrejöttét megelőzően több alkalommal rendezvények, kerekasztalok kerültek megvalósításra, ahol a JEP céljai és eszközei kijelölésre kerültek. A JEP ugyanakkor jövőbe mutató dokumentum, az abban foglalt intézkedések és programok végrehajtásához a települések a 2014-2020 időszakban jelentős uniós forrásbevonással számolhatnak.

A JEP megalkotása során feltérképezésre kerültek a járás együttműködő településeinek helyi esélyegyenlőségi programjai, az egyes célcsoportokkal kapcsolatos járási szintű problémák pedig a felzárkózási kerekasztal ülésein kerültek megvitatásra. Elemeztük továbbá az intézkedési terveket.

Feltárássra került, hogy a járási esélyegyenlőség komplex programokkal történő előmozdítása érdekében elsősorban a foglalkoztatás, versenyképesség és életszínvonal fókuszaira szükséges programokat meghatározni, vagyis a helyi esélyegyenlőség nem független a jövedelmi és munkaerőpiaci szempontoktól.

Az elemzés eredményeképpen járási szintű komplex javaslatok születtek, az alábbi témákban:

Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélységénységben élők, romák	Nők
I. Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	Az önként vállalt feladatok bővítésének vizsgálata tárgyban rendszeres munkacsoport ülések tartása	x	x	x	x	x
	Más települési feladatellátási gyakorlatok vizsgálata, ÁROP 1.a.5 programokban található szervezetfejlesztési javaslatok áttekintése és értékelése	x	x	x	x	x
	Társulási feladatellátás felülvizsgálata és bővítésének lehetőségei	x	x	x	x	x
	Önkormányzati feladatok járási szintű kiszervezésével elérhető feladatbővülés, forrásmegtakarítás segítségével támogatott feladatbővítés	x	x	x	x	x
	Járási akadálymentesítési együttműködések, fogyatékkal élőkkel kapcsolatos érzékenyítés	x	x			
II. Felnőttképzési értéklánc koordinációja	Járási kompetenciaterkép elkészítése, frissen tartása	x			x	x
	Járási felnőttképzési értéklánc érintettjei közti rendszeres egyeztetések (képzőintézmények, munkaadók, kormányhivatal)	x			x	x
	pályaorientációs tanácsadás, pályaválasztás támogatása információnyújtással		x		x	x
III. Járási információgyűjtési program a közszolgáltatások javítása érdekében	Járási információs kataszter megalkotása, az információs kataszterben található hiányosságok azonosítása	x	x	x	x	x
	Információgyűjtési igények definiálása, erőforrásigény meghatározása, prioritizálása	x	x	x	x	x
	Információgyűjtés a magas prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x
	Információgyűjtés az alacsony prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x
IV. Járási programszervezési együttműködés	Járási turisztikai kerekasztal működtetése a szállásadók, vendéglátók és programszervezők részvételével	x		x	x	x
	Járási turisztikai stratégia megalkotása, programtervek készítése	x		x	x	x

Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélyszegénységben élők, romák	Nők
V. Forráskeresés a programok megvalósítása érdekében	Rendszeres egyeztetés a forráskeresésben érintett civil, for profit, állami és egyházi szervezetek képviselőivel, pénzügyi tanácsadó részvételével	x	x	x	x	x
	Járási forrástérkép elkészítése	x	x	x	x	x

A fenti programok végrehajtása érdekében a járási települések együttműködését a járási együttműködési megállapodások fogják kiterjeszteni, ezáltal a JEP a 2015-2020-as időszakra jelent további feladatokat, intézkedéseket.

2 Bevezetés

2.1 Projekt rövid bemutatása

A projekt célja, hogy olyan együttműködés alakuljon ki a Hatvani járáshoz tartozó települési önkormányzatok és a helyi önkormányzatok intézményei, valamint a civil és gazdasági szereplők között, mely a helyi esélyegyenlőségi programokban foglalt társadalmi felzárkóztatás minél hatékonyabb megvalósulását szolgálja a járásszékhely önkormányzat koordinációs tevékenységének köszönhetően. Azonban nem csak az együttműködés megvalósulása fontos, hanem, hogy a projekt lezárását követően továbbra is fenntartható módon működjön a járási koordináció, és a fejlesztések valódi területi hatással bírjanak a későbbiek folyamán is.

A járási szintű együttműködés pozitív eredményeként várható a feladatok szervezésének és ellátásának minőségi javulása és a költségfelhasználás ésszerűbbé tétele, így jelentősen javulhat a költséghatékonyság és a problémakezelés színvonala, a kooperáció által sikeresebben megvalósítható a járásban élők társadalmi felzárkózását is szolgáló együttműködések elmélyülése. A szakmai koordináció megvalósulása során szervezői és tanácsadói tevékenységek révén a települések többlet szakmai támogatáshoz jutnak.

A projekt hathatósan elősegíti a Helyi Esélyegyenlőségi Programok intézkedési tervében megfogalmazott teendők megvalósítását, illetve ezek járási szintű összehangolását és koordinálását, ezzel pedig az esélyegyenlőség helyreállítását, javítását járási szinten.

A projekt eredménye jelen járási szintre vonatkozó Esélyteremtő programterv is, amely kifejezetten az olyan demográfiai, szociológiai és gazdasági jellegű problémákra vázol fel gyakorlati megoldásokat,

amelyek a járason belül merültek fel, a települések együttműködését igénylik, és a problémák komplex kezelése szükséges.

A programterv kialakítását segítették a járás több önkormányzatának és az egyéb érintett gazdasági, illetve civil szereplők között megvalósult találkozók továbbá, az ezen találkozón elindult párbeszéd.

A projekt eredményeként továbbá megvalósulnak még az alábbiak:

- A projekt keretében létrejön a járás érintett intézményei között egy hosszú távú együttműködés, amely lehetővé teszi az esélyegyenlőségi programok végrehajtásához szükséges koordinációt;
- Kialakul és megerősödik a társadalmi párbeszéd a járási hivatal, a járás önkormányzatai, a nemzetiségi önkormányzatok, az egyházak és a civil szervezetek valamint a gazdasági szereplők között.

A fentiek hatásaként hosszú távú együttműködés alakul ki az érintett önkormányzatok és társadalmi szervezetek között, továbbá sikeres, valamint fenntartható esélyegyenlőségi helyi és járási fejlesztések valósulhatnak meg a 2014-2020 közötti programozási időszakban. A problémák komplex kezelése hatására javulhat az önkormányzatok által ellátott közszolgáltatások megszervezésének minősége és hatékonysága, javul az önkormányzatokba és tágabb értelemben a közigazgatási szervekbe vetett bizalom, erősödik a társadalmi felzárkózás és az esélyegyenlőség célja iránti elkötelezettség.

2.2 Módszertan ismertetése a programterv kidolgozásához

Jelen esélyteremtő programterv elkészítése érdekében felhasználtuk a kerekasztalokon és a rendezvényeken elhangzottakat, továbbá a települések által elkészített helyi esélyegyenlőségi programokban foglaltakat. A csoportos találkozókra túl személyes beszélgetéseket, interjúkat is folytattunk az érintettek nézeteinek mélyebb megismerése érdekében és a téma részletes feldolgozása céljából további desk-research kutatást is végeztünk.

Kerekasztal ülések

A programterv elkészítését megelőzően megtartott kerekasztal beszélgetések keretében megvitatásra kerültek a települések helyi esélyegyenlőségi programjai, az azok megvalósítása során szerzett tapasztalatok, a közös problémák, szinergiák és a megoldási alternatívák, melyek összegzése beépült ebbe a programtervbe.

A kerekasztal találkozók során összehangolásra kerültek a térségben tervezett intézkedések, fejlesztések, melyek hozzájárultak a beavatkozási pontok kapcsán megfogalmazott megoldási alternatívák kidolgozásához.

A programterv megvitatásra kerül és véglegesítése az érintettek véleménye alapján fog megtörténni, mely végleges verzió elfogadása az utolsó kerekasztal találkozón kerül előterjesztésre.

Rendezvények

A rendezvények keretében olyan témák szakmai megvitatására került sor, mely lehetőséget teremt az érintett célcsoportok esetében a diszkrimináció csökkentésére, az esélyegyenlőség biztosítására. Jelen

dokumentumba beépülnek a rendezvényeken elhangzott javaslatok, a felvetett a problémák, a bevonásra javasolt szervezetek, a megfogalmazott célok és az elképzelt jövőkép.

Desk-research

A programterv elkészítéséhez egyrészt áttekintettük a hatvani járás településeinek helyi esélyegyenlőségi programjait, az abban foglalt egyedi települési jellemzőket és a megfogalmazott intézkedési terveket. Az intézkedési tervben megfogalmazott célokat célcsoportonként elemeztük és ennek eredményét szintén beépítettük a programtervbe.

Az érintett célcsoportokhoz kapcsolódóan, a felmerülő problémák és a megoldási lehetőségek tekintetében internetes kutatást is végeztünk, melynek keretében piaci információkat és az esélyegyenlőséghez kapcsolódó szakirodalmat dolgoztunk fel.

3 Helyzetelemzés

3.1 Stratégiai környezet

A társadalmi felzárkózás, különösen annak minél hatékonyabb elérése rendszeresen szerepel a vonatkozó szakpolitikai dokumentumokban. A projekt szervesen illeszkedik a releváns hazai és európai uniós szakpolitikákhoz, amint az már a „„Területi együttműködést segítő programok kialakítása az önkormányzatoknál a konvergencia régiókban” ÁROP 1-A-3-2014” pályázati dokumentációjában is részletesen kifejtésre került, melyhez képest a stratégiai környezet nem változott, így annak elemeit jelen dokumentum összeállításakor is felhasználtuk.

Államreform Operatív Program

Az Államreform Operatív Program¹ célja a rendelkezésre álló erőforrások optimális felhasználásával a közigazgatási rendszer teljesítményének és azon keresztül a szolgáltatások színvonalának emelése. Ezt a célt három prioritás fejlesztéseivel kívánja elérni az operatív program, amelyből az első prioritás a „Folyamatok megújítása és szervezetfejlesztése” címet viseli. Ezen prioritás célja a költséghatékonyabb és eredményesebb közigazgatási működés megteremtése. Ez akképp illeszkedik a Hatvani járás céljaihoz, hogy részét képezi a társadalmi felzárkózás érdekében eredményesebb, hatékonyabb és befogadóbb szervezetek kialakítása, a kulcsfontosságú partnerekkel való közös gondolkodás, valamint a közszolgáltatások minőségének javítása. A területi együttműködésre alapozó, eredményesebben működő közigazgatás elérése az eljárások és folyamatok korrigálása révén valósul meg.

A projekt beavatkozásai támogatják a 2014-2020-as programozási időszak operatív programjai keretében tervezett fejlesztések sikeres megvalósulását is, amelyekben a felzárkózási/esélyegyenlőségi fejlesztések esetében kiemelt figyelmet kap a helyi esélyegyenlőségi programok intézkedési tervében rögzített mutatók pozitív irányú változása és az ezek érdekében végzett tevékenységek támogatása. A projekt által lehetőség nyílik a szolgáltatások térségi szintű

¹

<http://palyazat.gov.hu/download/41413/%C3%81llamreform%20Operat%C3%ADv%20Program%28hat%C3%A1lyos%202012.01.%2001-t%C5%91l%29.pdf>

megszervezésére, hatékonyabbá tételére. Erre kiemelten a társadalmi felzárkózás érdekében az oktatás-képzés, a szociális és egészségügyi ellátások, valamint a foglalkoztatás területén van lehetőség.

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó operatív programok közül elsősorban az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), valamint a járás egyoldalú agrárjellegéből eredően a Vidékfejlesztési Program (VP) külön kiemelendő.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program² (EFOP) öt prioritást fogalmaz meg. Beavatkozásai főként a társadalmi kohézió erősítését szolgálják. Megállapítja, hogy a szegénység elleni küzdelem összetett, nagy fejlesztési igényű kihívás, amit csak több operatív program tud együttesen megoldani. Ezért speciális foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési eszközök szükségesek a leghátrányosabb helyzetű térségekben, ehhez az általánostól eltérő megközelítés szükséges. Végső soron egy területileg integrált felzárkóztatási programra is javaslatot tesz. A komplex program magába foglalhatja EFOP-, VP-, GINOP- és TOP-finanszírozta tevékenységeket is.

Az EFOP pénzügyi kerete a teljes Magyarországra jutó uniós támogatás 11,8%-a. Az EFOP-on belül a 9. tematikus célkitűzéshez kapcsolható prioritástengelyekre jut az EFOP forrásainak jelentős része (53,2%). Mind az EU2020 indikátorok, mind társadalmi oldalról a szociális problémákra, a romák helyzetére fókuszáló befogadó társadalom kialakítása, erősítése a legfőbb kihívás.

Az EFOP hozzájárulhat egy kedvezőbb képzési szerkezet kialakításához, illetve a mezőgazdasági szaktudás elmélyítéséhez, ezáltal pedig a tartós munkanélküliségből való kitöréshez, továbbá a külterületi népesség integrációjához.

Vidékfejlesztési Program

A vidéki térségek általános jellemzői (pl. képzettek alacsony aránya; értékesítési problémák; kedvezőtlen gazdasági mutatók) részben a Hatvani járás térségében is jelentkeznek.

A Vidékfejlesztési Program³ hat prioritást határoz meg. A kijelölt prioritások közül az 1. (3%), a 3. (3%) és az 5. (5%) a forrásarány tekintetében a legkisebb, míg a 2. prioritás jelenleg 42%-os arányával előreláthatólag a legnagyobb jelentőségű lesz a következő ciklusban.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által adott lehetőséggel élve a magyar VP a hat prioritás mellett két tematikus alprogramot is tartalmaz, ezek: fiatal gazdálkodók alprogram és rövid ellátási lánc tematikus alprogram. E programok különös jelentőséggel bíró területek sajátos szükségleteivel foglalkoznak és több prioritás megvalósítását szolgálhatják.

A VP él a LEADER módszertant újabb szintre emelő közösség-vezérelt helyi fejlesztések (CLLD) eszközével, mely a program valamennyi prioritásához kapcsolódik.

² <http://palyazat.gov.hu/download/53462/Emberi%20Erőforrás%20Fejlesztési%20Operatív%20Program.pdf>

³ http://palyazat.gov.hu/download/54181/VP_elfogadott%20verzió_0810.pdf

A VP elsősorban a szociális gazdaság és az öntözési célú fejlesztések terén jelenthet kiemelkedő forrásszerzési lehetőséget. A társadalmi integrációs problémákat nagymértékben képesek orvosolni a munkahelyteremtést ösztönző beavatkozások.

Európa 2020

A 2014-2020 közötti kohéziós politika irányvonalát alapvetően határozza meg az Európa 2020, az EU intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést elősegítő stratégiája. Az Európa 2020 célkitűzéseire⁴ (kiemelt céljaihoz) jelen projekt számos ponton illeszkedik:

- A 20–64 évesek legalább 75%-ának munkahellyel kell rendelkeznie: a tartós munkanélküliség orvoslására, a mezőgazdasági szaktudásra és a munkaerő-piaci szempontoknak nem megfelelő képzési szerkezet megváltoztatására fejlesztési elképzelések építendőek.
- Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket (ideértve megfelelő körülmények között a kibocsátás 30%-kal történő csökkentését): a járás térségében a megújuló energia, kiemelten a geotermikus energia komplex (foglalkoztatás-bővítő mezőgazdasági, turisztikai stb.) hasznosítása ajánlott, és előtérbe kell helyezni a fenntartható, a szociálisan rászorulóknak szempontjait érvényesítő energetikai megoldásokat.
- Az iskolából kimaradók arányát 10% alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy az ifjabb generáció 40%-a rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel: a mélyszegénységben élő családok gyermekei és a sajátos nevelési igényű tanulók szempontjából kiemelt jelentőségű.
- 20 millióval csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát a térségben meglévő foglalkoztatási és szociális potenciál (összehangolt akciók megvalósításán keresztül) megteremti a lehetőségét a szegénység felszámolásának.

Nemzeti Reform Programok

Az Európa 2020 stratégia megvalósításának legfontosabb eszközét tagállami szinten a Nemzeti Reform Programok⁵ jelentik, melyeket a tagállamoknak minden év áprilisában, a stabilitási/konvergencia programokkal együtt kell elkészíteniük. A Nemzeti Reform Programok rögzítik az uniós kiemelt célok alapján megfogalmazott nemzeti célokat, továbbá ismertetik, hogyan kívánják a kormányok a célokat teljesíteni, illetve a növekedést hátráltató akadályokat leküzdeni. A dokumentumok azt is meghatározzák, hogy kik, mikor, milyen intézkedéseket hoznak majd, valamint hogy mindennek milyen költségvetési vonzatai várhatóak. A Nemzeti Reform Program az esélyegyenlőségi célcsoportok szempontjából közvetlen jelentőséggel bíró célkitűzéseket és intézkedéseket tett a foglalkoztatás, oktatás és társadalmi felzárkózás területén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (NTFS)⁶ az Európai Bizottság által 2011-ben jóváhagyott „A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig” című dokumentumban foglaltakhoz illeszkedik. Az NTFS a szegénység elleni fellépés érdekében megfogalmazott felzárkózási politikát helyezi középpontba, emellett hangsúlyos célja a roma közösségek kirekesztése ellen ható

⁴ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_hu.htm

⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_hungary_hu.pdf

⁶ <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf>

folyamatok megelőzése, felszámolása. A stratégia célja, hogy a szegénység szempontjából meghatározó problématerületek – gyermekszegénység, romák helyzete, hátrányos helyzetű térségek – hosszú távú elképzeléseinek integrálását, kiegészítését, egységes célrendszerben történő kezelését kívánja előmozdítani, figyelemmel, a többi, a társadalmi felzárkózás szempontjából releváns stratégiára, így a gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatáspolitikára, a vidékfejlesztésre, az egészségügyi, szociálpolitikai, közigazgatási elképzelésekre. Beavatkozási területeihez szorosan illeszkedik a projekt, mint gyermek jól-lét, oktatás-képzés, foglalkoztatás, egészségügy, lakhatás és bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem.

Legyen Jobb a Gyerekeknek Nemzeti Stratégia

A stratégia⁷ szükségességét elsősorban az indokolta, hogy csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. A törvény minden gyerekre kiterjed, de értelemszerűen azoknak a gyerekeknek kell prioritást kapniuk, akiknek érdekei a legjobban sérülnek, akiknél a nélkülözés a legjobban korlátozza fejlődésüket. A Nemzeti Stratégia másik fontos indoka a szegénységi ciklus megszakításának szükségessége, a gyermekek és a társadalom közös távlati érdeke.

Roma Integráció Évtizede Program

Az Országgyűlés 2007. június 25-én fogadta el a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozatot⁸. A jogszabály a Kormány feladatául tűzi, hogy a Stratégiai Terv végrehajtására készítsen rövid távú, kétéves időszakokra szóló intézkedési terveket. A Stratégiai Terv négy prioritási területen (oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy), az egyenlő bánásmód érvényesítésével kapcsolatban, továbbá a kultúra, a média és a sport területén határoz meg átfogó célokat, a célokhoz pedig konkrét feladatokat. A nemek közötti esélyegyenlőség megteremtését a négy prioritási területen megfogalmazottakhoz kapcsolódó feladatokon és intézkedéseken keresztül kívánja megvalósítani. A romák és/vagy mélyszegénységben élők célcsoportja érdekében tervezett tevékenységek jól illeszkednek a programhoz.

Nemzeti Ifjúsági Stratégia

Az Országgyűlés 2009-ben fogadta el a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról készült dokumentumot (88/2009. (X. 29.) OGY határozat)⁹. A Stratégia az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos állami felelősség összefoglalása a 2009-2024 időszakra vonatkozóan. Részletezi az ifjúságpolitika hosszú távú társadalmi céljait, megvalósításukhoz az egyes területeken a horizontális és specifikus célokat, valamint ezekhez kapcsolódó részcélokat határoz meg. A stratégia horizontális céljai terén az esélyegyenlőség elősegítésén keresztül, specifikus céljai terén pedig az ifjúsági korosztályok sikeres társadalmi integrációjához szükséges környezet fejlesztésén keresztül kapcsolódik jelen projekt.

Helyi esélyegyenlőségi programok

⁷ 47/2007. (V. 31.) OGY határozat a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról, 2007–2032;
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=110123.156139

⁸ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=110534.221278

⁹ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=125558.227158

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény¹⁰ 31. § (1) bekezdésének értelmében, minden települési önkormányzat öt évre szólóan fogad el helyi esélyegyenlőségi programot, melyet ezt követően két évente áttekint, és szükség esetén felülvizsgál. Ez a helyi szinten kidolgozandó és megvalósítandó stratégiai program a hazai és uniós pályázatokon való részvétel egyik feltétele. A programokban szükséges helyzetelemzést készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – mint romák és/vagy mélyszegénységben élők, gyermekek, idősek, nők és fogyatékkal élők – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, valamint intézkedési tervbe kell foglalni a feltárt problémák kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A hatvani járás minden települése rendelkezik helyi esélyegyenlőségi programmal, melyek fontos kiindulási- és viszonyítási pontot képeztek jelen járási szintű esélyteremtő programterv elkészítéséhez.

3.2 Jogszábaílyi keretrendszer

Az esélyteremtő programterv, illetve szélesebben véve, az esélyegyenlőség kapcsán felmerülő kérdések szabályozási kereteit a következőkben felsorolt jogszábaílyok határozzák meg.

Magyarország Alaptörvénye

Az Alaptörvény XV. cikk (1-5) bekezdései szerint

- „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”
- „ Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”
- „ A nők és férfiak egyenjogúak.”
- „ Magyarország esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”
- „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (továbbiakban: Ebktv.)

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény 31. § (2) bekezdése lehetőségként fogalmazza meg a települési önkormányzatok részére azt, hogy a helyben élő, hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítása céljából ún. esélyegyenlőségi programot fogadjanak el. Az alapelvek között szerepel a megelőzés- és az állapotmegtartás fontossága, a fogyatékos emberek szükségleteinek sajátosságaira kiterjedő figyelem, az egyenjogúság feltételeinek megteremtése és a hátrányok kompenzációjában való állami kötelezettségvállalás.

A törvény megfogalmazza a fogyatékos emberek körét: érzékszervi sérültek, beszédbeli nehézségekkel küzdők, mozgáskorlátozottak és értelmi fogyatékosok.

¹⁰ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=76310.294675

A helyi esélyegyenlőségi program (HEP) elkészítését is e törvény előírásai alapján kellett elvégezniük a településeknek és ezek a programok nagyon fontos alapját képezik jelen esélyteremtő programtervnek.

A HEP-ek elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei tartalmazzák:

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet.

Az Ebtv. 2010. május 1-jén hatályba lépett 63/A. §-a rendelkezett a helyi esélyegyenlőségi programról. A rendelkezés értelmében a helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el, melyet 2 évente át kell tekinteni és szükség esetén felül kell vizsgálni.

A rendelkezést a 2011. évi CLXXIV. törvény módosította, így az esélyegyenlőségi programra vonatkozó szabályozás az Ebtv. 31. §-ába került át.

321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról

A települési önkormányzat által készített helyi esélyegyenlőségi program helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll. A helyzetelemzésben meg kell határozni a településen élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek és fogyatékkal élők teljes lakossághoz viszonyított képzettségi, lakhatási, foglalkoztatási, egészségi, szociális és területi mutatóit, az adott település esélyegyenlőtlenségi problémáit.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésében résztvevők képzését végző szerv a Türr István Képző és Kutató Intézet (a továbbiakban: TKKI).

2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól

A rendelet meghatározza azoknak a részletes adatoknak a körét, melyet kötelezően be kell építeni a HEP-be.

A HEP megalkotás során különös figyelmet kellett fordítani:

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény (továbbiakban: Gytv.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nktv.) előírásaira.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötvtv.)

Az önkormányzat a feladat- és hatáskörébe tartozó önkormányzati ügyekben – törvény keretei között önállóan mérlegelhet. Az állampolgári öngondoskodás, együttműködési készség erősítését szolgálja az a felhatalmazás, amely szerint a képviselő-testület – törvényi felhatalmazás alapján – egyes közszolgáltatások igénybevételét rendeletében feltételekhez kötheti. A helyi önkormányzat által hozott szabályozást érintő kérdésekben a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (2013. január 1-étől hatályba lépő) rendelkezik.

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban: Sztv.)

A törvény meghatározza a pénzbeli, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások egyes formáit, a jogosultság feltételeit, annak megállapítását, a szociális ellátást nyújtó szervezet és a jogosult közötti jogviszony főbb elemeit, továbbá a fenntartónak a szolgáltatóval, illetve intézménnyel kapcsolatos feladat- és jogkörét.

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.)

A törvény meghatározza az állam által nyújtandó családtámogatási ellátások rendszertét, formáit, az ellátások jogosultsági feltételeit, valamint az ellátások megállapításával és folyósításával kapcsolatos legfontosabb hatásköri és eljárási szabályokat.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Fltv.)

A törvény célja a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog gyakorlásának elősegítése, a foglalkoztatási feszültségek feloldása, valamint az álláskereső támogatásának biztosítása.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. tv.

A törvény célja a nemzetiségek sajátos kultúrájának megőrzésének, anyanyelvük ápolásának és fejlesztésének, egyéni és közösségi jogainak széleskörű biztosításának elősegítése, figyelemmel Magyarország Alaptörvényében a magyarországi nemzetiségek ügye iránt kinyilvánított felelősségvállalásra, továbbá a nemzetiségek védelme érdekében.

Számos további jogszabály érinti az esélyegyenlőség egyes területeit:

- 2012. évi I. Törvény, a Munka Törvénykönyve
- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
- 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról

- 2000. évi LX. törvény a foglalkoztatásból és a foglalkozásból eredő hátrányos megkülönböztetésről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1958. évi 42. ülésén elfogadott 111. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról
- 327/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók akkreditációjáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokról
- 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól
- 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet, a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról.

3.3 Járás bemutatása

A területi együttműködést segítő programok kialakításának előfeltétele a szükséges helyzetfeltárás elvégzése. Ennek érdekében általános leírást adunk a járás komplex állapotáról, adottságairól, figyelembe véve annak táji, településhálózati, infrastrukturális, gazdasági és társadalmi adottságait. Szintén értékeljük a járási koordináció alapstruktúráját, továbbá bemutatjuk a társadalmi felzárkóztatás elősegítésében, a helyi esélyegyenlőségi programok végrehajtásában és a gazdaságfejlesztésben érintett intézményeket, illetve az ezen intézményekhez köthető koordinációt. Mindezekből kirajzolható a felzárkóztatással, esélyegyenlőséggel, gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos megoldandó problémák és a várható nehézségek köre.

A Hatvani járás 2013-ban jött létre, székhelye Hatvan. Területe 352,16 km², népessége 50 585 fő, népsűrűsége 144 fő/km² volt a 2012. évi adatok szerint. Két város (Hatvan és Lőrinci) és 11 község tartozik hozzá.

A járáshoz tartozó települések:

- Hatvan
- Lőrinci
- Apc
- Boldog
- Csány
- Ecséd
- Heréd
- Hort
- Kerekharaszt
- Nagykökényes
- Petőfibánya

- Rózsaszentmárton
- Zagyvaszántó

A járás Heves megye nyugati részén helyezkedik el, határos Pest megyével, illetve határos a Nógrád megyei Pásztói, a Pest megyei Aszódi, a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Jászberényi, illetve a Heves megyei Gyöngyösi járásokkal.

A járás helyzete közlekedési szempontból kifejezetten előnyösnek mondható. A járást kettészeli az M3-as autópálya, illetve a Budapest-Záhony vasútvonal.

A járás lakosainak száma 50.585 fő, lakosainak kb. 51%-a a járás két városában, Hatvanban és Lőrinciben él, a fennmaradó 49% pedig a járás 11 községében.

A járás demográfiaiailag mérsékelt homogénnek tekinthető, a lakosság túlnyomó többsége a legutóbbi népszámlálás alkalmával magyarnak vallotta magát. Az adatok szerint teljesen homogén Heréd, Hort, Kerekharaszt, Nagykökényes, Petőfibánya, Rózsaszentmárton és Zagyvaszántó.

A népszámlálási adatok alapján a statisztikai eszközökkel egyedüli jelzett nemzetiség a roma, arányuk a járás többi településén az alábbiak szerint alakul:

- Hatvan: 1%
- Lőrinci: 3%
- Apc: 3%
- Boldog: 4%
- Csány: 7%
- Ecséd: 1%

Nemzetiségi önkormányzat működik Hatvanban, Lőrinciben, Apc-on és Csányon.

Klasszikus értelemben vett szegregátumokat nem találhatunk a Hatvani járásban, ugyanakkor nyomon követhető a roma lakosság koncentráltabb elköltöztetése.

Az átlagos öregedési index¹¹ értéke 135,2, értéke folyamatosan nő, jelezve, hogy egy előregedő területről beszélünk.

A járás népsűrűsége nagyobb, mint 50 fő/km², (143,6fő/km²; Heves megyei átlag: 83,9 fő/km²) az öregedési index értéke 135,2 (Heves megye átlaga: 127,1). A vándorlási különbözet, a természetes szaporodás és a népességváltozás mutatószámai is negatívak, az öt mutatóból tehát négy érték kritikusnak mondható, ez alapján a járás demográfiai helyzete meglehetősen kedvezőtlennek mondható.

A Hatvani járás gazdasági, foglalkoztatási jellemzői:

¹¹ Az **öregedési index** az idős korú népességnek (65–X éves) a gyermekkorú népességhez (0–14 éves) viszonyított arányát fejezi ki. A népesség korösszetétele változásának és az előregedés folyamatának legfontosabb indikátora, amelynek a demográfiai jövő szempontjából van kiemelt jelentősége.

- A gazdasági mutatók többsége az országos átlag alatti, kivéve a korszerű technológiákkal rendelkező, exportra termelő néhány nagyvállalat teljes teljesítményét.
- A megye lakossága öregszik, folytatódik a demográfiai apály, erősödik az elvándorlási hullám, ezek a közeljövőben foglalkoztatási problémákat fognak okozni.
- A válság kezdete (2008) utáni évek alacsony beruházási aktivitást mutatnak. Nem valósult meg a termelő eszközök pótlása, a források felélése a jövő versenyképességét veszélyeztetik.
- Foglalkoztatás-bővítést elsősorban a versenyszférától lehet várni, ez részben befektetés-ösztönzéssel (állami, helyi) valósulhat meg, illetve a vállalkozói szellem javítása okozhat megoldást (az oktatási rendszerben – különösen felsőfokon – javítani kell a vállalkozói ismereteket és a felsőoktatást közelebb kell hozni a vállalkozásokhoz). A természeti erőforrások helyi kihasználása, a környezetipar lehet a foglalkoztatás bővítésének egyik lehetséges megoldása.
- Az állami jellegű közfoglalkoztatás akkor lehet tartós megoldás, ha üzleti jelleggel működik, közelebb kerül a vállalkozásokhoz.

Az ipar törekény szerkezetére utal, hogy kevés ipari nagyvállalkozás alkotja a gazdaság meghatározó részét, különösen meghatározó a jelentőségük az üzleti forgalom, adózás, ún. hozzáadott érték, export tekintetében. A járás korábbi mezőgazdasági jellege erősen visszaszorulóban van. A harmadik szektort jellemzően a kereskedelemben és a (nemzetközi) szállítmányozásban tevékenykedő vállalkozások alkotják.

A 100 munkaképes korúra jutó munkahelykeresők száma 7,7 fő, ami a megyei átlag (10,2 fő) alatt, ugyanakkor az országos átlag felett van. Több, mint 12 hónapja álláskereső a 100 munkaképes korú munkahelykeresőből 1,4 fő (megyei átlag: 2,3 fő)

Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem 1.726.000 Ft (a megyei átlag 1.660.000Ft). Az 1.000 főre jutó regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra vetítve 127 db (a megyei átlag 192 db), ebből a társas vállalkozások száma ezer lakosra vetítve 30 db (a megyei átlag 30db).

A járás szempontjából pozitívnak értékelhető, hogy az úthálózat és vasúti hálózat kielégítő sűrűségű, különösen az M3-as autópálya szerepét kell kiemelni, amely a fővárossal történő gyors és biztonságos összeköttetést teszi lehetővé.

A járási hivatal a járási hivatalvezető által közvetlenül vezetett járási törzshivatalból és járási szakigazgatási szervekből áll. A járási törzshivatal szervezeti egységeként Hatósági Osztály és Okmányirodai Osztály működik.¹² A járási hivatal szakigazgatási szervei:¹³

- a járási gyámhivatal
- a járási földhivatal
- a járási hivatal munkaügyi kirendeltsége

¹² 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról

¹³ 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról

d) a járási hivatal járási népegészségügyi osztálya

A kialakított járási hivatalok és kirendeltségek mellett – a kormányprogram célkitűzéseit követve – azokon a településeken, melyek nem járási székhelyek, illetve nem működik járási kirendeltség, a kormányhivatal ún. települési ügysegédek útján biztosítja az ott élő állampolgároknak az ügyintézt.

Az ügysegédi rendszer kialakításával a hivatal deklarált célja, hogy a járási rendszer kiépítésével az ügyintézés sehol ne kerüljön az eddiginél tovább a polgároktól.

Az ügysegédek helyben nyújtanak szakmai és informatikai segítséget a lakosoknak államigazgatási ügyeik intézéséhez, lehetővé téve, hogy a járásszékhelytől és kirendeltségektől távolabb élők utazás nélkül intézhessék ügyeiket.

A fenti okokból a járás tizenegy községében 7 ügysegéd segíti a járási hivatal munkáját, illetve a lakosok ügyintézését.

Az önkormányzatok és a járási hivatal közötti kapcsolat egyéb gyakorlat hiányában jellemzően informális jellegű. A járási hivatal nem lát el az önkormányzatokkal kapcsolatos felügyeleti jogot, ugyanakkor mindenképpen kívánatos az informális és formális kapcsolatok kiépítése és ápolása. Ezen célok érdekében a járási vezető az székhely önkormányzatának testületi ülésein, a járási hivatal képviselői pedig a többi település testületi ülésein részt vehetnek.

Az esélyegyenlőségi programok végrehajtásához szükséges szolgáltatási és intézményi együttműködések kialakítása és erősítése során a járási szakigazgatási szervek közül kiemelt szerepe lehet a Járási Gyámhivatalnak és a Járási Munkaügyi Kirendeltségnek.

3.4 Székhelytelepülés bemutatása

A járás székhelye Hatvan, amely 20.259 lakosával a térség legnagyobb településének tekinthető. Hatvan Heves megye nyugati felében, a Mátra hegység lábánál, az Alföld peremén fekvő város. Tengerszint feletti magassága 119 méter. Népesség számát tekintve a megye harmadik legnagyobb települése. Helyzetét meghatározza, hogy négy megye – Pest, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád és Heves – határán található.

Hatvannal határos települések Boldog, Csány, Ecséd, Heréd, Jászfényszaru, Hort, Kerekharaszt, Lőrinci és Tura.

Hatvan város dinamikusan fejlődő kisvárosi léptékű középváros, amely régóta vonzáscentrumként funkcionált. A járási funkción túl, régiók és megyék határán való elhelyezkedésénél fogva regionális vonzáskörzettel is rendelkezik.

Regionális szerepet visz:

- a gazdaság (pl. Robert Bosch Elektronikai Kft., Horváth Rudolf Intertransport, LKH Leoni, Decathlon)
- kereskedelem (pl. Family Center: Tesco, Müller, Takko, Jysk)
- az oktatás (pl. DISZI, Bajza József Gimnázium és Szakközépiskola)
- az egészségügyi ellátás (pl. Albert Schweitzer Kórház)
- szociális ellátás pl. (Szociális, Gyermekjóléti és Egészségügyi Szolgálat)

- egyes közműhálózatok (pl. szennyvíz, hulladékszállítás, gáz) tekintetében.

Hatvan közlekedési helyzete mind közúti, mind vasúti kapcsolatait tekintve kedvező. Elérhető az M3-as autópályán, melyhez 3 csomóponton keresztül is kapcsolódik a város, valamint a 3-as elsőrendű, valamint a 21-es számú és a 32-es számú másodrendű főúton.

Vasúton megközelíthető a Budapest-Miskolc nemzetközi törzshálózati fővonalon és a Hatvan-Salgótarján, illetve a Hatvan-Szolnok hazai törzshálózati fővonalon.

Hatvan településszerkezetét tekintve jól elkülöníthetően két városrészből áll, a történelmi időkben is létezett Óhatvanból és a Zagyva folyó másik partján fekvő, az 1870-80-as években keletkezett Újhatvanból.

Ez a településszerkezet erősen meghatározza a város gazdasági, társadalmi berendezkedését.

Ábra 1 Hatvan lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5 Csatlakozó települések bemutatása

3.5.1 Apc

A község Heves megyében, a Mátra hegyvonulat dél felé elnyúló lábánál, a Zagyva-folyó bal partján terül el. A megye nyugati részén, Hatvantól 18 kilométerre fekvő község. Határát a Zagyva folyó szintje felezi, nyugati felén folyik a Szuha. Határában festői szépségű völgyben terül el a Széleskő-tó. A Somlyó-hegy lábánál kialakult település írásos emlékei az Arpád-korig vezethetők vissza, de a régészeti leletek alapján már a bronzkorban is lakott volt.

A középkor századaiban a források már mezővárosként említik. Kedvező adottságait kihasználva a múlt században Szentiványi Farkas híressé tette az apci bort, amelynek még a tengeren túl is volt piaca. 1875-ben kőbányát nyitott, majd felépítette a cserép- és téglagyárat.

Az elmúlt három évtizedben a lakosság lélekszáma közel ötödével csökkent. A településen telefon- és kábeltévé-hálózat, valamint kiépített gázvezeték- és szennyvízelvezető rendszer van. A falu nagyságához és lélekszámához mérten sok kereskedelmi és szolgáltatóegység működik.

Apc a hatvani kistérségben található település, melynek állandó népességszáma a legutóbbi adatok alapján 2501 fő. A 2010. évi nyilatkozatok adatok alapján a településen minimum 37 fő roma származású.

A településen etnikailag szegregált rész nem alakult ki, a roma lakosok a település belterületén együtt élnek a lakosság nagyobb részével, etnikai problémák a településen nem jellemzőek.

Ábra 2 Apc lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.2 Boldog

A település három megye –Heves, Pest és Jász-Nagykun Szolnok –találkozásánál a Galga és a Zagyva folyók között fekszik. Megközelíthető Hatvanból, Turáról és Jászfényszaruról. A község határában 5-10 méteres dombhátak váltakoznak, tengerszint feletti magassága 112 és 125 m között van. A település igazgatási területe 2674 ha. A belterület az igazgatási terület déli részén helyezkedik el, nagysága 318 ha.

A kedvező természeti adottságainak köszönhetően az őskortól napjainkig lakott terület volt.

Egy oklevél 1395-ben Boldogazzonhothvana névalakban említi, amikor Zsigmond király birtokába került, aki 1424-ben Borbála királynénak adományozza. A boldogi emberek számára fontos a néphagyományok és a népviselet őrzése, tisztelete.

Sokévi zártság után a település fejlődésnek indult, a szomszédos településekre műút vezet. Minden utcában kiépült az ivóvíz és szennyvíz hálózat, a legtöbb lakás gázfűtéssel és vonalas telefonnal, internet elérhetőséggel ellátott.

Az oktatási intézményekben színvonalas oktatás folyik, a művelődési ház színvonalas programokkal kedveskedik az itt élőknek. A Tsz-ek feloszlása után eljött az egyéni vállalkozások kora. 1995-ben 11 mezőgazdasági, 25 ipari, 34 kereskedelmi 12 közlekedési 29 egyéb vállalkozó volt községünkben. Abban az évben a község lakossága 3180 fő ebből 296 kisebbségi. 1998-ban a roma kisebbség saját önkormányzatot alakított.

A munkahelyek mellett az emberek szorgalmasan kertészkednek, híresen zamatos a boldogi fóliás és a fűszer paprika.

A lakosság és a vezetőség nagyon sokat áldozott intézményeinek rendbetételére, a zavartalan üzemeltetés biztosítására. A település egésze gondozott, parkosított.

Ábra 3 Boldog lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.3 Csány

Csány község Heves megye délnyugati részén, a Nagyalföld északi peremén, a Gyöngyösi síkon a Mátra déli végződése alatt, Hatvantól délkeletre fekvő település. Az M3-as autópályától 9 km, a 3. számú főúttól 8 km, a 32. számú úttól 3 km a közúti megközelíthetősége. A legközelebbi vasútállomás, a Budapest-Miskolci vasútvonalon Hort-Csány néven szerepel.

A település 28 utcájában 947 lakóegység található. A falukép az elmúlt évtizedekhez képest sokat modernizálódott; a közintézmények épületeinek állapota átlagos. Az infrastrukturális hálózat kiépült; gáz, ivó víz, szennyvízelvezetés, hulladékszállítás, telefonellátottság megoldott. A portalanított utak aránya azonban csak 35%.

A község lakosságszámában az elmúlt években folyamatos minimális változás, csökkenés látható.

Ábra 4 Csány lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.4 Ecséd

Ecséd Község a Mátra déli nyúlványainak tövében, az Ágói patak völgyében, valamint két nagyobb város, Hatvan és Gyöngyös között fekszik kötött vályog és homoktalajon. Több évszázados múltjáról a falu határában talált késői bronzkori, majd a népvándorlás korából származó avar sírleletek vallanak.

A települést körülölelő dűlők, illetve az úgynevezett Öreghegy határolja a települést, amelyet az Ágói-patak szel ketté. Nevét az évenként elhullajtott szarvasok agancsai után kapta, "a patak régi neve Szárvágy volt." Az 1920-as években azonban a név rossz csengése miatt megváltoztatták, az új név választásának valószínűsíthető oka, hogy Jászágonál találkozik a Tarna folyóval, majd úgy ömlik a Zagyva folyóba.

Természeti adottságai révén sok erdő található a külterületeken, amely az 1930-as éveket követően sajnos, megritkult. A külterületek nagysága 7121 hold, többsége mezőgazdasági terület, a délnyugati fekvésű területeken pedig különböző kultúrnövények, valamint gyümölcsök termesztése folyik. Ezek a területek is lakottak voltak a 18. századtól egészen az 1950-es évekig, több földműves család is megtalálható volt itt.

A település a hatvani kistérséghez tartozik, területe 4161 hektár, lakossága 2013-ban 3171 fő volt.

Fekvését tekintve kissé közlekedési árnyékban van: az M3 autópályához nincs lehajtó, s nincs vasúti közlekedés sem. A lakosság megélhetésében a múltban és a jelenben is jelentős szerepet játszott a mezőgazdaság és azon belül is – község fekvése miatt- a szőlő művelés.

Jelentős változás történt az infrastrukturális ellátottságban: teljes egészében kiépült a szennyvízhálózat. A közintézmények akadálymentesítése terén még mindig hárulnak feladatok az önkormányzatra. A szociális alapellátásokat biztosító Gondozási Központ épületében az akadálymentesítés már megoldásra került.

Ábra 5 Ecséd lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.5 Heréd

A település Heves megye nyugati határánál, a Cserhátalján, Hatvan várostól 6 km-re északnyugat irányban, lankás dombokkal övezett völgyben helyezkedik el. A települést hosszában szeli ketté a Bér

patak, a település délnyugati határán folyik a Vanyarc patak, melyek kiöntésükkel már többször veszélyeztették a falu lakosságát. A településtől észak irányban közel 2 km távolságra található a 21 főút Lőrinci elágazója, kelet irányban haladva pedig 4 km után az M3-as autópályára lehet felhajtani, a kerekharaszi csomópontnál.

A legközelebbi vasútállomás Hatvan-Salgótarján vonalon Lőrinciben található, melyet buszközlekedés hiányában a herédi lakosok szinte nem használnak.

Az írásos emlékek alapján elmondható, hogy a település közel 900 éves múlttal rendelkezik. Heréd nevét 1138-ban kelt oklevél 1329. évi átírásából ismerjük Kerudy, majd Herudy alakban. Egy 1281-es írás is említi, Hereyd alakban. 1461-ben említi csak egy oklevél Heréd néven, mely a Heves Megyei Levéltárban található.

Heréd község társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból nem tartozik „a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről” 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet hatálya alá. Elmondható, hogy a település infrastruktúrája teljes mértékben kiépült. Minden utca pormentes, aszfaltozott, a vezetékes ivóvíz, a gázvezeték, a csatornahálózat, a villany- és telefonhálózat minden utcában kiépítésre került. A település teljes területén elérhető a kábeltelevíziós hálózat, továbbá három különböző típusú internetvételi lehetőség áll a lakosság részére.

A földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a lakosság nagy része évszázadokon keresztül mezőgazdasági tevékenységből élt. Az 1900 évek elejétől kezdődően az iparban dolgozni vágyó emberek a közeli Hatvanban, és a Selypi Medencében (Apc, Petőfibánya, Selyp, Mátravidéki Erőmű, Vörösmajor) felépült gyárakban találtak munkát.

A községben jelentős a mindennapi munkaerő vándorlás. A munkaképes lakosság túlnyomó többsége Hatvanban, vagy a közeli településeken lévő üzemekben dolgozik, de nem ritka a Budapesti ingázás sem, amely a jónak nevezhető közösségi közlekedésnek, illetve az autópályá kínálta gyors megközelítési lehetőségnek köszönhető.

Ábra 6 Heréd lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.6 Hort

Hort Heves megye egyik legnagyobb községe, lakosságának száma közel 4000 fő. Területe: 43 négyzetkilométer, ebből belterület 3,3 négyzetkilométer. A település Heves megye dél-nyugati részén helyezkedik el, sík vidéken, a Mátra vonulatának déli lábánál.

A község mind északi, mind déli oldaláról csatlakozik az M3 autópályához, a 3. számú főúton érhető el a falu szomszédságában található Hatvan és Gyöngyös városok. A település mellett halad el a Miskolc-Budapest vasútvonal. Nyugati irányban, Hortról érhető el Ecséd, Rózsaszentmárton, Szücsi. E tengely mentén több mint 10 000 ember él. Az autópályának köszönhetően Hort földrajzi és közlekedési jelentősége megnőtt. Budapest 60 km távolságra fekszik.

A falu első okleveles említése 1250-ben történt, Hurt-nak nevezték.

1418-ban Hort néven a Pálócziak kapták zálogba, amit később 1433-as királyi adománylevelével juttatott nekik birtokul.

Az 1960-as években műanyagipari üzemet és ruházati ktsz-t szerveztek. A lakosság száma 1900-ban 3648, 1970-ben 4490 volt. A mezőgazdaság fő profilja a dinnye- és a paradicsomtermelés, valamint az állattenyésztés ; a dinnyét és a paradicsomot főleg exportra termelték. A község területe 1970-ben 7488 kh volt, ebből a mezőgazdasági termelőszövetkezet 6669 holdat használt.

Hort 1950. október 22-től önálló tanácsú község a hatvani járásban. 1969-ben a hatvani járás megszűnésével a gyöngyösi járásba osztották be. 1963-tól Hatvan városkörnyéki községe. 1990-ben és 1994-ben az önkormányzati választásokon független polgármestert választottak az önkormányzat élére.

A község országosan ismert dinnyetermesztéséről és dinnyekertészeiről. A település talaja remek lehetőséget kínál a dinnyetermesztéshez. Sok helybéli gazdának és családjának nyújtott és nyújt ma is kereseti lehetőséget. Jelenleg községi földeken termelnek önálló családi vállalkozásként dinnyét. Az értékesítést is - nagybani piacokon, kamionokban szállítva - maguk intézik.

Sokan végeznek mezőgazdasági szolgáltatást: szántást, tárcsázást, gépi permetezést, segítve ezzel a magángazdálkodók munkáját a szántóföldi termesztésen túl a barackosokban és szőlőkben is.

Nagyon sokan járnak Hortól más településekre dolgozni. Így Hatvanban épült Day Dongba, Boschba, Sonyba, Learbe, Braunba, s természetesen Budapestre, ahol főképp az építőiparban és egyéb nagy és kisvállalkozásban találnak munkalehetőséget.

A község 3 km hosszú főutcáján jelentős számú üzlet, kereskedelmi vállalkozás található. A nagyszámú átmenő forgalom továbbra is kedvező lehetőségeket nyújt kereskedelmi, ipari és szolgáltató tevékenységek számára.

A településen az infrastruktúra teljes. Kiépült a víz-, gáz-, csatorna és telefonhálózat, a belterületi utak aszfaltburkolattal ellátottak.

Ábra 7 Hort lakónépesség száma (Forrás: TelR, KSH-TSTAR)

3.5.7 Kerekharaszt

Kerekharaszt közigazgatásilag az Észak-Magyarországi Régióban, Heves megyében, a Hatvani járásban helyezkedik el, Hatvan vonzáskörzetében. Eredetileg a Pest megyei Aszódi járáshoz tartozó Verseg község határának része volt.

Nevével Szederkényi Heves vármegye története III. kötetében találkozhatunk először egy tanúmeghallgatási jegyzőkönyvben, amelyet az I. Lipót által 1690-ben felállított ügynevezett Neoquistica Commissio eljárás során vettek fel a Hatvanban lakó magyarokkal. Tervszerű építésére az 1930-as évek elején került sor, amikor számos vitézi telket alakítottak ki.

Az önálló község 1947-ben alakult Verseg területéből, és 1969-ben csatolták Hatvanhoz, „központi belterület” megnevezés alatt. Az 1980-as évek végén lakosainak száma 775 fő volt, a 2000-es adatok szerint a népessége már 956 fő.

Hatvantól mindössze egy kb. 500 méternyi földszáv választja el. Rendszeres autóbusz-kapcsolat van Hatvan és Kerekharaszt között, és a közúti forgalom mellett a közlekedők rendelkezésére áll egy kiépített kerékpárút is.

Helyi polgárok kezdeményezésére a hatvani képviselőtestület 2000. január 27-i ülésén támogatta a kerekharashti részönkormányzat megalakulását, majd március 30-án titkos szavazással megválasztották a grémium tagjait. Az érdekvérvényesítés e formáját az indokolta, hogy az itt élők szerint periferikus helyzetük miatt az egészségügy, a kulturális élet és a helyben elérhető szolgáltatások területén hátrányosan kezelték őket.

A köztársasági elnök 2005-ben hozott határozata alapján 2006. október 1-jétől önálló község.

Ábra 8 Kerekharaszt lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.8 Lőrinci

Lőrinci Heves megye nyugati részén, a Zagyva folyó mellett terül el, a Mátra és az Alföld találkozásánál. A fővárostól mintegy 70 km-es távolságra. A Hevesi Kistérséghez tartozik és a Hatvani Járáshoz. Hozzá tartozik közigazgatásilag Selyp, a Mátra-vidéki Erőmű és Vörösmajor.

A település nevét már 1267-ben említi egy okleveles forrás templomával együtt. A XV. Században Lewrinczy névalakban szerepel.

A település 1992. január 1-től városi rangot kapott és új vállalkozások is megjelennek. A település kereskedelmi hálózata, szolgáltatásai a vonzáskörzet ellátását is biztosítják. 1995-ben megszűnt a Mátravidéki Erőmű Vállalat és a lakótelep az Önkormányzat tulajdonába kerül. 1998-ban megszűnt a Selypi Cukorgyár, ami utána csomagolóüzemként működött, mára megszűnt. A 2000-es évek elején megszűnt a Cementgyár is, és így kevesebb munkaerőt igénylő vállalkozás maradt a településen.

A település lakónépességének száma a 2007-2013. évi időszakban kis mértékben, de folyamatosan csökkent.

Ábra 9 Lőrinci lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.9 Nagykökényes

A XI. században feltehetően a Szolnok nemzetség birtoka volt. A nemzetség ez ágának a XII. században való elszegényedésével, gyengülésével hozható kapcsolatba, hogy a század közepe táján e terület már a Kökényes-Radnót nemzetség birtokába került. A falu neve és a XII. század utolsó negyedében alapított premontrei prépostság arra enged következtetni, hogy e helyen alakult ki a nemzetség központja.

A falu az Aszód-Verseg-Zagyvaszántó-Pásztó (vagy Gyöngyöspata) és a Hatvan-Heréd-Erdőtarcsa-Acsa (vagy Buják) felé vezető utak keresztezési pontjában települt. Ezek az utak a Zagyva és a Galga völgyét kötötték össze, s így Kökényes a középkorban jelentős csomópont, vámhely lehetett. Nagykökényes és környéke hatezer év óta folyamatosan lakott terület. Az egymásra épülő kultúrákat a könyvtár régészeti kiállítása mutatja be. Az első írásos emlék 1235-ből származik, mely Kokins nevén említette a települést.

A földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a lakosság nagy része évszázadokon keresztül mezőgazdasági tevékenységből élt. Az 1900 évek elejétől kezdődően az iparban dolgozni vágyó emberek a közeli Hatvanban, és a Selypi Medencében (Apc, Petőfibánya, Selyp, Mátra-vidéki Erőmű, Vörösmajor) felépült gyárakban találtak munkát. A községben jelentős a mindennapi munkaerő vándorlás. A munkaképes lakosság túlnyomó többsége Hatvanban, vagy a közeli településeken lévő üzemekben dolgozik, de nem ritka a Budapesti ingázás sem, amely a jónak nevezhető közösségi közlekedésnek, illetve az autópálya kínálta gyors megközelítési lehetőségnek köszönhető.

A község infrastruktúrája folyamatosan fejlődik. A telefonhálózat nagyobb volumenű fejlesztésére 1993-ban került sor. Nagykökényesen már nincs földút, de az utak minőségi javításra szorulnak. 2013-ban egy jelentős úthálózat fejlesztés történt, a Hatvan-Verseg összekötő főutat a Közútkezelő teljesen felújította, így a Hatvanba bejutás könnyebbé vált. 1997-ben a közvilágítás korszerűsítésére is sor került. A vezetékes ivóvíz teljes körűen biztosított, a szennyvízhálózat kiépítésére 1998. évre befejeződött. A gázhálózat kiépítése 1995-ben történt meg, év végére már a lakások 63 %-a használhatta ezt a korszerű fűtőanyagot.

Ábra 10 Nagykökényes lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.10 Petőfibánya

Petőfibánya községgé alakításáról az 1989. május 1-jén kelt 48/1989.(IV.7.) NET határozat szól. Petőfibánya az Észak-Magyarországi régióhoz tartozik, Heves megye nyugati részén. A Zagyva völgyében fekvő, a hatvani kistérséghez tartozó település. Területe a sikeresen végződött külterületi per eredményeként 133 ha. belterület, illetve 977 ha 2394 m² külterület. Petőfibánya 1989. május 1-jétől önálló község, az akkor még Lőrinci nagyközségről vált le lakossági kezdeményezés útján. Mint a község neve is mutatja alapvetően ipari település, nevét 1949-ben kapta a település alatt húzódó lignitbányáról. Az addigi Pernyepusztára, majd 1945-től Pernyebányára az ország különböző bányavidékeiről települtek át bányászcsaládok a néhány év alatt „gomba-módra” telepített 1-2-3 emeletes 12-32 lakásos tömbházakba.

Területe a Zagyva aszimmetrikus patak völgyében fekszik. Természetes vizekben szegény. Megközelíthető közúton: az M3-as autópályán Hatvan után a 21-es úton Lőrincin keresztül Selypnél kelet felé fordulva. A legközelebbi vasútállomás a Hatvan-Salgótarjáni vasútvonalon Lőrinci. A község a Hatvan-Lőrinci statisztikai körzetben helyezkedik el, a Mátra legdélebb vonulatánál fekszik, hegyekkel - völgyekkel övezve a Selypi medencében, észak-déli irányban Apc és Hatvan, nyugat-keleti irányban pedig Lőrinci és Rózsaszentmárton között. Petőfibánya nyitottságát elsősorban előnyös földrajzi helyzete és a tájegységek közötti átmeneti közvetítő szerepe biztosítja.

Petőfibánya, mint annyi mindenben különleges és összetett helység. A település egy része a Nyugati-Mátraalja dombjain, másik része pedig a Zagyva-völgyében helyezkedik el. Mindebből fakadóan ez a terület közlekedés-földrajzi szempontból rendkívül előnyös fekvésű, no és persze különleges is.

1938-ban a Nógrádi Kőszénbányák RT. megvásárolta e területet, s kezdte betelepíteni a volt uradalom területét, a szomszédos községben folyó bányai termelés növekvő munkaerőigényét kielégítve. Már a 40-es években elkezdődött a telep kialakítása, a mélyművelésű bányászatra alapozva. Erőteljes, gyors fejlődés jellemezte. Számottevő betelepítés folyt: az ország különböző bányavidékeiről hoztak ide képzett és leendő bányászokat. Jöttek Obrádból, Tatabányáról, sokan a Nyírségből érkeztek, s emellett folyt a „bányatoborzás” is. A letelepedést segítették elő azzal, hogy jó közművesítéssel ellátott lakásokat, erős kőházakat építettek a betelepülő bányászoknak. Egyidőben indult az építkezés a telep ún. „Alsó” és „Felső” részén is. 1950-ben a Mátravidéki Szénbányák vette át a bányát, ezzel együtt a lakótelepet is, ahol munkásai éltek.

Petőfibánya – mint új település – demográfiai folyamatai erőteljesen eltérnek a megye átlagos tendenciáitól. Az 1949 és 1960 közötti lélekszáma három-négyszeresére növekedett, ezt követően fokozatosan csökkent, majd 1990 után újra nőtt (a lakosság létszáma háromezer fő alá 2007-ben

A település természeti adottságaiból adódóan Petőfibányán nem jellemző semmilyen gazdálkodási tevékenység, sem szántóföldi növénytermesztés, sem kertgazdálkodás. A Hobbikertek elsősorban a szabadidő eltöltésére kialakított területek, amelyekben a talaj adottságai révén szőlő és gyümölcsstermesztéssel foglalkoznak a tulajdonosok. A településre nem jellemző az állattenyésztés. Az ipari tevékenységek körében megtalálhatók nehézipari-, könnyűipari-, élelmiszer- és építőipari cégek. Az utóbbi néhány évet a gazdasági regresszió jellemzi, a stagnáló fizetések és a kereskedelmi forgalom csökkenése.

Ábra 11 Petőfibánya lakónépesség száma (Forrás: TelR, KSH-TSTAR)

3.5.11 Rózsaszentmárton

Rózsaszentmárton község a Mátraalja legszebb részén, a Somlyó-hegy lábánál, az Ágói patak völgyében, festői környezetben fekvő 2000 lelkes település.

Az őskorban már lakott vidéken 1000-1050 között keletkezett önálló falu. Valószínűleg Aba Sámuel adományozta egy Fanchal nevű vitézének, akinek emlékezetére évszázadokig viselte a település a Fancsal nevet. 1892-ben kapta jelenlegi nevét a község határában pompázó vadrózsa bokrokról és a templom védőszentjéről.

A községet a mátraaljai lignitbányászat bölcsőjének tekintik, mivel a Mátra alján itt indult meg először a lignit kitermelése. A bányászat 1968-ban fejeződött be a településen. Az önkormányzat a bányász szakszervezettel együtt 2005 óta élesztette újra a múltba kapaszkodó hagyományok ápolását, így a Bányász Nap és a Borbála Nap megszervezését.

Rózsaszentmárton Heves megye nyugati részén, Gyöngyöstől nyugatra, Ecséd, Petőfibánya, és Apc között fekvő település. Az M3-as autópályáról a 21. sz. főút felől Lőrincin, illetve Apcon keresztül is elérhető. a 3.-as számú főúthoz Hortnál kapcsolódik.

A közműellátottsága teljes. A település egésze ellátott vezetékes ivóvízzel, árammal, gázzal, szélessávú internettel. A 2012-ben megvalósult szennyvízberuházásnak köszönhetően, nem csak a réi bányászterület csatornázott, hanem az egész település.

Ábra 12 Rózsaszentmárton lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.5.12 Zagyvaszántó

Zagyvaszántó Magyarország északi részén, Nógrád és Heves megye határában fekszik, és a Zagyvavölgy kistáj részét képezi, azaz a Cserhátot és a Mátrát elválasztó Zagyva folyó völgyében található.

A település határában elszórtan újkori leletekre bukkantak, de csak a bronzkorból bizonyított az emberi telep ittléte. A feldolgozott régészeti leletek közül a pilinyi kultúra darabjai számottevőek. A népvándorlás törzsei, illetve kisebb csoportjai valószínűleg tanyát vertek a környéken, átfogó régészeti munka híján azonban nem állapítható meg kiletük. A község neve először egy 1290-es oklevélben szerepel terra Zántho névalakban, mint a váci püspökség birtoka.

Zagyvaszántó 1950-ig Nógrád megyéhez tartozott, ezt követően került át Heves megyéhez, a hatvani járáshoz, majd 1969-től a gyöngyösi járás része volt a járás megszűnéséig. A Lőrinci Nagyközségi Tanács Kirendeltségeként funkcionált 1977-től. Újra önálló önkormányzattal rendelkező községként 1990. október 1-től tartják nyilván, jelenlegi közigazgatási besorolása: Heves megyében független polgármesterrel és független képviselő-testülettel rendelkező település.

A falu lakossága az elmúlt évszázadok során főként növénytermelésből és az állattenyésztésből élt. Az 1930-tól egy részük a környék ipari üremeiben dolgozott. A II. világháború után az első termelőszövetkezeti csoportot 1956-ban hozták létre; a teljes kollektivizálásra 1960-ban került sor.

A községben minimális a munkanélküliség. Az alacsony munkanélküliség a községhez közeli városokban és településeken működő vállalkozásoknak és cégeknek köszönhető, ahol számos munkahely található. A munkaképes lakosság mintegy 50-55%-a ingázik, az ingázás iránya Apc, Lőrinci, Hatvan, Aszód, Gödöllő és Budapest.

Ábra 13 Zagyvaszántó lakónépesség száma (Forrás: TeIR, KSH-TSTAR)

3.6 Járási szintű problémák feltárása

3.6.1 Romák és/vagy mélyszegénységben élők

Ma Magyarország egyik legsúlyosabb gondja a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén, valamint a hátrányos helyzetű térségekben és települések periferiáján növekvő és újonnan kialakuló rossz lakhatási körülmények.

Minden harmadik ember (kb. 3 millióan) ma Magyarországon a szegénységi küszöb alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A romák nagy többsége, mintegy 5-600 ezren (összlétszámuk a becslések alapján kb. 750 ezer) ehhez az utóbbi csoportba tartozik. Ezért Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. Ugyanakkor a romák etnikai csoportjára külön figyelmet kell fordítanunk, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy a szegények között is ők a legszegényebbek.

A lakosok szerény, de egyelőre még elfogadható körülmények között élnek. Az elmúlt évtizedekben kialakított otthonok fenntartása azonban ma már egyre nehezebb. Ennek legfőbb oka a nagymértékű munkanélküliség. Az emberek többsége a korábban összegyűjtött megtakarításait feléli, újabb megtakarításokra nincs lehetőség.

A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. A szegénység szempontjából meghatározó társadalmi jellemző a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység („a szegénység fiatal arca”: a szegények mintegy 30%-a a 0–17 éves korosztályhoz tartozik), valamint a falusi lakókörnyezet (a szegények több mint fele községekben él). Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza.

Főbb beazonosított problémák:

- a szegénység oka és következményei a munkanélküliek számának folyamatos növekedése;
- a generációkon keresztül átöröklött hátrányos helyzetek;
- a roma népesség hátrányos helyzete, ami több, egymással szorosan összefüggő gazdasági és társadalmi probléma eredője;
- olyan átfogó problémakezelési megoldások programok hiánya, amelyek egyszerre több problématerületre (oktatás, foglalkoztatás, szociális és egészségügyi) is figyelemmel vannak;
- a romákra vonatkozó adatok gyűjtésének nehézségei;
- alacsony iskolázottság;
- munkanélküliség;
- szociális lakhatás nincs megoldva.

3.6.2 *Gyermekek*

A mai, tudáson és versenyen alapuló társadalomban a hátránnyal induló gyermekek szegénysége súlyosabb következményekkel jár, mint korábban. A szegény gyerekkor nem csak anyagi javak hiányát jelenti, hanem azt is, hogy a gyermekek előtt lezáródnak azok a lehetőségek, amelyek révén jó eséllyel kapcsolódnak be a társadalom nagy rendszereibe, munkába, állampolgári részvételbe, egyáltalán: hozzájuthatnak a tisztességes megélhetéshez.

A kirekesztődés egyik oka az intézményes, iskolai nevelés és általában a képzés hiányosságaihoz kapcsolódik.

A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában.

A szegénységhez vezető főbb társadalmi tényezők – az egész népesség körében – az alacsony aktivitási arány és a magas munkanélküliség; az alacsony iskolai végzettség, illetve a szakképzettség hiánya; a „rossz” lakóhely, azaz kis település, depressziós térség; rossz egészségi állapot, fogyatékkal élés; a roma népességhez tartozás. Ugyanezek a tényezők jellemzik a gyerekek szegénységét. Azaz a gyerekeket különösen sújtja, ha szüleik tanulatlanok, ha munkanélküliek, ha kis falvakban élnek, ha romák. Rossz a helyzetük azoknak a gyerekeknek is, akiket egyedül-élő szülő nevel, vagy akiknél fogyatékkal él valaki a családban – legyen az szülő vagy gyerek.

Nagyon fontos megemlíteni, hogy az OECD legfrissebb, jóléttel foglalkozó kiadványában¹⁴ szereplő adatok szerint 2007 és 2012 között 7 százalékról 17 százalékra nőtt Magyarországon a relatív szegénységben élő gyermekek száma. A növekedésének aránya a többi országhoz viszonyítva igen jelentős.

¹⁴ http://www.keeper.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/how-s-life-2015_how_life-2015-en#page155

A kiadvány szerint 2012-ben igen magas volt azoknak a gyerekeknek az aránya, akik olyan háztartásban nőnek fel, ahol egyetlen felnőtt sem dolgozik. Ez EU-ban a lista második legrosszabb helyén áll Magyarország ezzel az adattal.

A kiadványban találhatóak pozitív adatok is Magyarországra nézve: a magyar gyerekek az OECD-átlagnál nagyobb arányban szeretnek például iskolába járni és az egyik legkisebb arányban éreznek nyomást a magyar diákok az iskolai feladatok miatt.

Főbb beazonosított problémák:

- a még tanköteles, a nappali képzésből kimaradt roma fiatalok segítése az általános illetve középiskola befejezésére, érettségi, szakmai képesítés megszerzése;
- a család működését zavaró és akadályozó okok, amelyek miatt a veszélyeztetettség emelkedik:
 - anyagi okok
 - család szétesése,
 - a nevelés, gondozás és szeretet hiánya;
- a hét végén a fiatalok számára különösen veszélyes a magára hagyatottság, csellengés;
- a köznevelési rendszer átalakításával önkormányzat fenntartó státusból működtetői státuszba került, így a korai fejlesztés lehetősége, mint önkormányzati feladat megszűnt;
- kiskorú gyermekek elhelyezése;
- veszélyeztetett gyermekek felismerése;
- támogatások igénybevétele növekszik;
- gyermek(ek) elhanyagolása a családban;
- sürgős lenne a veszélyeztetett, HH, HHH státuszú gyerekek felmérése, nyomon követése;
- 0–7 éves korúak ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok hiánya;
- 0-3 éves korúak nappali ellátásában a bölcsődén kívül nincs más lehetőség;
- kevés a szülői nyilatkozatokon alapuló HHH-s gyerekek számú;
- adatszolgáltatás nem teljeskörű a többféle fenntartó miatt;
- továbbtanulások alacsony száma a HHH-s tanulók esetében;
- hiányos a pedagógusok módszertani képzettsége;
- nyári táboroztatás, nyári gyermekfelügyelet, nyári gyermekétkeztetés, szünidei programok hiánya;
- gyermekpszichológus hiánya;
- sportolási lehetőségek pl. uszoda hiánya;
- gyermekszegénység;
- drogfogyasztás fiatal korban.

3.6.3 Nők

Az 1997-es Amszterdami Szerződés a nők és férfiak közötti egyenlőség megteremtését az Európai Unió egyik céljaként jelöli meg. Maga a Szerződés pedig kötelezettségvállalást jelent arra, hogy az EU segítse a nemek közötti egyenlőség elérését.

A társadalmi nemek közötti egyenlőség érvényesítése tehát több mint tíz éve az Európai Unió egyik alapvető elve, illetve stratégiája. Az ezért tett erőfeszítések, illetve a szükséges szakmai munka éppen ezért nem választható: mindenhol, ahol csak lehetséges, érvényesíteni kell a férfiak és nők egyenlőségének szempontjait.

Az egyenlőtlenségek sora hosszú, de az egyik leginkább érintett terület a nők gazdasági szerepvállalása, munkaerő piaci helyzete. A munkaügyi szervezetek munkatársai, a vállalkozás- és területfejlesztési szakemberek nap-nap után találkoznak a problémával.

Tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

Főbb beazonosított problémák:

- az alacsony iskolai végzettségű nők a munkaerő-piacon nem tudnak elhelyezkedni;
- a nők — a családdal, gyermekneveléssel kapcsolatos egyoldalú terhelés miatt — munkavállalói karrierjük során hátrányt szenvednek;
- a magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, de családi konfliktushoz is vezethet,
- a tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb;
- a gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas;
- atipikus munkahelyek hiánya (rugalmas munkaidő, részmunka, otthoni munka);
- gyermeküket egyedül nevelő nők gazdasági és jogi kiszolgáltatottsága;
- nők elleni erőszak a családon belül;
- krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások nincsenek.

3.6.4 Idősek

Az 1997-es Amszterdami Szerződés a nők és férfiak közötti egyenlőség megteremtését az Európai Unió egyik céljaként jelöli meg. Maga a Szerződés pedig kötelezettségvállalást jelent arra, hogy az EU segítse a nemek közötti egyenlőség elérését.

A társadalmi nemek közötti egyenlőség érvényesítése tehát több mint tíz éve az Európai Unió egyik alapvető elve, illetve stratégiája. Az ezért tett erőfeszítések, illetve a szükséges szakmai munka éppen ezért nem választható: mindenhol, ahol csak lehetséges, érvényesíteni kell a férfiak és nők egyenlőségének szempontjait.

Az egyenlőtlenségek sora hosszú, de az egyik leginkább érintett terület a nők gazdasági szerepvállalása, munkaerő piaci helyzete. A munkaügyi szervezetek munkatársai, a vállalkozás- és területfejlesztési szakemberek nap-nap után találkoznak a problémával.

Tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

Főbb beazonosított problémák:

- nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége;
- magas az egyedül élők aránya;
- gyakran válnak áldozattá;
- a morbiditási statisztikák rangsorában, a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák mellett a pszichés problémák leggyakrabban előforduló betegségek;
- egyedül, kiszolgáltatott helyzetben vannak;
- személyük ellen elkövetett sérelmek;
- tevékeny időskor program nem létezik;
- digitális írástudatlanság;
- időskori betegségek megjelenése.

3.6.5 Fogyatékkal élők

Magyarországon a 2011-es népszámlálási adatok alapján¹⁵ a fogyatékkal élők – mozgássérült, látássérült, hallássérült, értelmi sérült, autista – száma 490.578, amely a 10 évvel korábbi népszámlálási adatokhoz képest 15%-os csökkenést jelent. A két népszámlálási pillanatkép között történt egy szemléletváltás a fogyatékoság értelmezése terén és új, a fogyatékoságok csoportosítását segítő nomenklaturák kerültek bevezetésre, mely tényezők nehezítik az összehasonlítást és torz képet mutathatnak.

¹⁵ 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS, 11. Fogyatékkal élők, Központi Statisztikai Hivatal kiadványa (http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_11_2011.pdf)

Fogyatékosági típusok szerinti megoszlás (2011):	- mozgáskorlátozottak 39%
	- vakok és gyengénlátók 13,8 %
	- értelmi fogyatékosok 7,2%
	- siketek és nagyothallók 12%
	- beszédhibások 2,4%
	- egyéb 25,6%

A fogyatékkal élő emberek és családjaik rendkívül sérülékeny társadalmi csoportot alkotnak. Közös feladat olyan környezet teremtése, működtetése, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

A tapasztalatok szerint elhelyezkedésük során számos akadállyal kell megküzdeniük. A munkáltató előítélete mellett a közlekedési eszközök használata is nehezíti helyzetüket.

A fogyatékos személyek elszigeteltek a társadalomban, így családjaik is jobban elkülönülnek a környezetüktől, ami értelmi fogyatékoság esetén még jelentősebb.

Főbb beazonosított problémák:

- lakóépületek, vállalkozások infrastruktúrájának akadálymentesítése kevés esetben megoldott;
- a közszolgáltatásokhoz, kulturális sportprogramokhoz való hozzáférés nehézkes, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os;
- az elszigetelten élő, fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek vagy fogyatékosat ápoló családtagnak kapcsolatteremtésre, önszervező csoportokban való részvételre, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetőségük van;
- az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljuttatásuk (eljuttatásuk) terén;
- megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának alacsony száma;
- kevés a foglalkoztatási lehetőség a fogyatékkal élők számára.

3.7 HEP-IT-k elemzése

3.7.1 Kulcsszóelemzés módszertana

A 13 járási település helyi esélyegyenlőségi programjaiban található intézkedési tervek elemzésével a következő célokat tűztük ki:

- A járási szintű közös problémák feltárása
- A járási együttműködési lehetőségek azonosítása

A HEP IT elemzésének módszeréül az egyes települési HEP-ekben található intézkedési tervek járási szintű kulcsszavas elemzését választottuk. A módszertan lényege, hogy:

- Minden települési HEP intézkedéseit célcsoportonként kigyűjtjük.
- Az egyes intézkedésekhez egy-egy kulcsszót rendelünk, az alábbi listából:

akadálymentesítés
atipikus foglalkoztatás
bűnmegelőzés
civil partnerség
fejlesztés
feladatellátás javítása
felnőttképzés
foglalkoztatás
forráskeresés
információgyűjtés
információnyújtás
közfoglalkoztatás
kultúra
megelőzés
oktatás
programszervezés
stratégiaalkotás
szűrővizsgálatok
térségi együttműködés
veszélyeztetés

- Amennyiben az intézkedést kellően komplexnek ítéltük meg, másodlagos kulcsszót is rendeltünk az intézkedéshez. E járásban az intézkedések több mint feléhez lehetett másodlagos kulcsszót is rendelni.
- A továbbiakban az elsődleges és másodlagos kulcsszavak elemzésével folytattuk.
- Meghatároztuk a járási szinten legfontosabb és legkevésbé fontos elsődleges kulcsszavakat.
- Meghatároztuk a legfontosabb elsődleges kulcsszavakhoz tartozó másodlagosan előforduló kulcsszavakat
- E kulcsszóelemzést minden célcsoportra és településre egyenként is elvégeztük, mert ettől láthatóvá váltak az egyes települési HEP IT-k közötti különbségek, és a települések közül azok, melyek nagyobb komplexitású intézkedéseket fogalmaztak meg, vagy nagyobb számosságú intézkedéssel töltötték fel az intézkedési tervet.
- Összesítve az eredményeket a járási szintű intézkedéseket az elsődleges kulcsszavak egyezőségei (horizontális szempont) és az ezekhez rendelt másodlagos kulcsszavak prioritásai (vertikális szempont) adta meg.

A járási szintű HEP IT elemzés eredményei az alábbi táblákban jelennek meg.

3.7.2 A kulcsszóelemzés eredményei

Elsődleges kulcsszavak	Apc	Boldog	Csány	Ecséd	Hatvan	Heréd	Hort	Kerek- haraszt	Lőrinci	Nagykö- nyes	Petőfi- bánya	Róza- szen- márton	Zagyva- szántó	Összesen
Fogyatékkal élők	3	2	1	1	2	1	1	2	3	1	3	1	2	23
akadálymentesítés	2	1	1	1		1	1	1	1	1	2		1	13
feladatellátásjavítása									1				1	2
foglalkoztatás					1									1
információgyűjtés	1				1			1			1	1		5
programszervezés		1							1					2
Gyermekek	4	2	1	2	7	1	1	2	5	1	2	5	2	35
fejlesztés									1					1
feladatellátásjavítása					1				4			2	1	8
felnevelés	1				1									2
információgyűjtés					2			2						4
információnyújtás		1		1								2		4
oktatás	1										1			2
programszervezés	2	1	1	1		1	1			1			1	9
stratégiaalkotás					3						1			4
térségi együttműködés												1		1
Idősek	1	2	1	2	2	1	2	2	5	1	2	3	3	27
bűnmegelőzés		1										1		2
fejlesztés									1					1
feladatellátásjavítása				1						1			2	4
felnevelés						1								1
foglalkoztatás					1			1						2
információgyűjtés					1		1	1	1		2			6
információnyújtás													1	1
megelőzés									1					1
programszervezés	1		1	1			1		2			2		8
szűrővizsgálatok		1												1
Mélyszegénységben élők, romák	7	2	1	2	3	1	1	4	4	1	3	5	3	37
civilizációs	1													1
fejlesztés									1			1		2
feladatellátásjavítása	1											1		2
felnevelés	1	1		1	1			1	1		2	3		11
foglalkoztatás				1				1	2		1		1	6
forráskeresés	1													1
információgyűjtés	1													1
információnyújtás	1												1	2
közfoglalkoztatás	1	1	1		1	1	1	1		1			1	9
stratégiaalkotás					1			1						2
Nők	6	2	1	1	4	1	2	2	3	1	1	2	3	29
fejlesztés									1					1
feladatellátásjavítása	1			1	1	1	1	1	1	1	1	1		10
felnevelés	1	1							1				1	4
foglalkoztatás	2													2
információgyűjtés					2			1						3
információnyújtás			1				1							2
közfoglalkoztatás													1	1
oktatás	1													1
programszervezés	1	1										1		3
stratégiaalkotás					1									1
veszélyeztetés													1	1
Összesen	21	10	5	8	18	5	7	12	20	5	11	16	13	151

Ábra 14 A hatvani járás HEP IT kulcsszóelemzés elsődleges kulcsszavai

Az elsődleges kulcsszavak elemzésének eredményeképpen az alábbi megállapítások tehetők:

- A fogyatékkal élők csoportjában minden településen megjelenik az akadálymentesítés kulcsszó, mely alapján elmondható hogy a járásban a fogyatékkal élők legnagyobb megoldandó problémájának a döntéshozók a középületekbe, intézményekbe való akadálymentes bejutását, és az épített környezet fizikai akadálymentesítését, esetleg az informatikai akadálymentesítést értik.
- Ugyancsak a fogyatékkal élőkről mondható el, hogy a járási problémák közt legkisebb súllyal a foglalkoztatás jelenik meg, vagyis a munkaerőpiaci beavatkozásnak nem látják jelentőségét a döntéshozók.
- A gyermekekkel kapcsolatosan a programszervezésre és a feladatellátás javítására tették a járási vezetők a hangsúlyt.
- Fejlesztési, oktatási témák ugyanakkor egyáltalán nem, vagy alig jelennek meg a járási HEP IT-kben

- Ugyancsak gyermekekkel kapcsolatosan, egyetlen alkalommal, Rózsaszentmárton HEP-jében jelent meg a térségi szintű együttműködés gondolata.
- A HEP-ekben az oktatás a gyermekekkel kapcsolatos intézkedésekben nem kapott hangsúlyt.
- Az idősekkel kapcsolatosan Lőrinci alkotta a legtöbb intézkedést, és ahogy itt, úgy a járás egyéb településein is hangsúlyosan jelenik meg a programszervezés kérdésköre. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy feltűnően magas az információgyűjtés jellegű intézkedés, mely a megfelelő információk hiányára utal.
- Ugyancsak idősekkel kapcsolatosan érdemes megjegyezni, hogy a bűnmegelőzés nem kapott különösebb hangsúlyt a járásban, jóllehet országos szinten is elmondható, hogy az idősök jobban kitettek a különféle bűncselekményekkel kapcsolatosan.
- Az intézkedések száma alapján a mélyszegénységben élők és romák kapcsán a legaktívabb település hét intézkedéssel Apc, de járási szinten is a legtöbb intézkedés e csoporttal kapcsolatosan született. A legfontosabb területek a felnőttképzés és a közfoglalkoztatás, viszont elhanyagoltabb területek a civil partnerség és a stratégiaalkotás, jóllehet a különféle civil szervezetek sokat tehetnek egy élhető, megvalósítható stratégia megalkotása érdekében.
- Nőkkel kapcsolatosan igen fontosnak tűnik a HEP IT elemzéséből a feladatellátás javítása, Apc e témában is a járás egyik legaktívabb települési programot mutatta be. A nők kapcsán általában felmerülő, de ebben a járásban kissé mellőzött témák a veszélyeztetés (családon belüli erőszak) és a felnőttképzés (fiatal anyák munkába visszatérését támogató programok), melyek azonban a hatvani járásban nem kaptak komolyabb hangsúlyt.
- Összességében Apc, Lőrinci és Hatvan mutatták fel a legrészletesebb, sok intézkedést tartalmazó programot, ezzel szemben a törvény által meghatározott minimumot teljesítették Csány, Heréd és Nagykökényes.

A másodlagos kulcsszavak elemzésével a következő táblázatot kaptuk eredményül:

Másodlagos kulcsszavak	Apc	Boldog	Csány	Ecséd	Hatvan	Heréd	Hort	Kerek- haraszt	Lőrinci	Nagykö- nyes	Petőfi- bánya	Rózsá- szent- márton	Zagyva- szántó	Összesen
Fogyatékkalélők	1				2	1		2			1		1	8
feladatellátásjavítása					1			1						2
forráskeresés						1		1			1		1	4
információgyűjtés	1				1									2
(blank)														
Gyermekek	2				2				5		2	4	2	17
civilpartnerség	1				1							1		3
feladatellátásjavítása												1		1
forráskeresés									5					5
információgyűjtés					1							1		2
információnyújtás											2			2
kultúra	1													1
oktatás													1	1
programszervezés													1	1
társasjátékok												1		1
(blank)														
Idősek	1	1		1	2		1	2	3		2	1	2	16
civilpartnerség				1										1
feladatellátásjavítása	1										1	1		3
felnevelés					1			1					1	3
foglalkoztatás											1			1
forráskeresés									3					3
információgyűjtés							1							1
megelőzés		1											1	2
programszervezés					1			1						2
(blank)														
Mélyszegénységben élők, romák	5	1	1			1			1		1	4	2	16
feladatellátásjavítása	1													1
felnevelés		1												1
foglalkoztatás												1		1
forráskeresés			1						1		1	3		6
információgyűjtés						1								1
információnyújtás	2												1	3
megelőzés	1												1	2
oktatás	1													1
(blank)														
Nők	4	1		1	3	1	1	1	1	1	1		2	17
atipikusfoglalkoztatás	1												1	2
civilpartnerség		1			1	1								3
felnevelés				1	1			1						3
foglalkoztatás					1									1
forráskeresés							1		1	1				3
információgyűjtés											1			1
információnyújtás	1													1
megelőzés	1												1	2
oktatás	1													1
(blank)														
Összesen	13	3	1	2	9	3	2	5	10	1	7	9	9	74

Ábra 15 A másodlagos kulcsszavak elemzésének eredményei

A másodlagos kulcsszavak előfordulása az intézkedések kicsit több mint felénél figyelhető meg. Ebből levonható következtetés, hogy a kulcsszóelemzés alapján az intézkedések komplexitása közepes, vannak jól fókuszált intézkedések csakúgy, mint részletesebb, több feladatra kiterjedők is.

Amennyiben a másodlagos kulcsszavak létezését komplexitást leíró mutatóként értelmezzük, úgy Apc, Hatvan, Lőrinci, Rózsaszentmárton és Zagyvaszántó programjai magasabb komplexitást hordoznak, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a nagyobb komplexitás általában nehezebb végrehajthatóságot jelent, vagyis a több nem mindig jobb.

A célcsoportokon belül prioritásokat nem lehet meghatározni, az egyetlen, több célcsoporton átnyúló kulcsszó a forráskeresés, mely alapvetően hatja át a járás HEP IT-k tartalmát.

Amennyiben tisztán a legfontosabb kulcsszavak előfordulását tekintjük járási szinten, akkor az alábbi négy elsődleges és egy másodlagos kulcsszó-előfordulás teszi ki a programok több mint felét, és ebben a legfontosabb másodlagos kulcsszó a forráskeresés, ami alapján a települések legfontosabb kérdése a programok végrehajtásához található források megtalálása.

Említés	Másodlagos kulcsszavak	atipikus foglalkoztatás	civil partnerség	feladat ellátás javítása	felnevelés	foglalkoztatás	forráskeresés	információgyűjtés	információújítás	megelőzés	oktatás	program szervezés	társégi együttműködés	Összesen
akadálymentesítés							3	1					9	13
bűnmegelőzés			1										1	2
civilpartnerség fejlesztés							5		1					5
feladatellátás javítása			3	1			7	1		1	2	1	1	26
felnevelés						1	1		1					15
foglalkoztatás		1			2		1	1	1					5
forráskeresés														1
információgyűjtés				4	2	2	2		1			2		6
információújítás					1				1		2			5
közfoglalkoztatás megelőzés		1			1		1	1	1					5
oktatás			1						1		1			3
programszervezés			2	1			1			1	1			16
stratégiaalkotás			1					1	1					4
szűrővizsgálatok										1				1
társégi együttműködés veszélyeztetés				1							1			1
Összesen		2	7	7	7	3	21	6	7	1	6	3	3	77

Ábra 16 A járási kulcsszóelemzés legfontosabb kulcsszavainak említései

Mindezek alapján a járási esélyteremtő programtervben 4 horizontális és egy vertikális program körvonalazódik, az alábbi táblázat szerint:

Említés	Másodlagos kulcsszavak	Összesen
Elsődleges kulcsszavak	Járási forráskeresés	
feladatellátás javítása		7
felnevelés		1
információgyűjtés		2
programszervezés		1
Összesen		11

Ábra 17 A legfontosabb járási kulcsszavak mátrixa

Fentiek szerint tehát a járási esélyteremtő programterv öt fő programja az alábbiak szerint alakul:

- A járási feladatellátás javítása érdekében a járási szintű feladatellátási lehetőségek felmérése, a feladatellátás járási szintű elvégzésének előkészítése, vizsgálata, a feladatellátásban járási vagy országos szinten ismert jó gyakorlatok megismerése, használhatóságának felmérése
- A járási felnevelési értéklánc teljeskörű járási koordinációja: a felnevelési intézmények számára a járási munkáltatók által felajánlott vagy keresett munkaerő képességeiről, végzettségéről információ nyújtása, a képzések életszerűbbé, a járási igényeknek jobban megfelelővé tétele, a járási képzett munkaerő elvándorlásának kezelése.
- A járási esélyteremtés szempontjából információgyűjtés kezdeményezése, a járási jó gyakorlatokon felül a célcsoportok igényeinek, elvárásainak megfelelő(bb) települési közszolgáltatások nyújtása érdekében
- Gyermek, idősek járási programszervezési törekvéseinek összehangolása, járási turisztikai programmal összhangban olyan programszervezési feladatok járási koordinációja, melynek köszönhetően nem csak az itt élőknek, de máshonnan ide látogatóknak is élmény, vagy érdekes a hatvani járás meglátogatása

- Mindezekhez vertikálisan kapcsolódó program a forráskeresés, melyhez jelen dokumentum a településüzemeltetési, járási infrastrukturális, gazdaságfejlesztési, környezetvédelmi és turisztikai szempontból releváns új, 2014-2020 programjainak megfelelő hivatkozását adja.

3.8 SWOT analízis

A helyi esélyegyenlőségi programokban foglalt település leírások és a találkozókön elhangzott információk alapján elkészítettük a Hatvani járás SWOT analízisét, melynek elemzése révén körvonalazódnak azok az esélyegyenlőségi célcsoportokat is érintő gyengeségek és veszélyek, melyek a települések, a helyi szervezetek erősségeiben és lehetőségeiben rejlő adottságok révén kezelhetők.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • szakképzett munkaerő rendelkezésre áll • nemzetközi technológiai cégek koncentrált jelenléte • ipari gazdasági szerkezet hagyományai • kiváló logisztikai lehetőségek • kiváló természeti adottságok • a járás tudatosult idegenforgalmi elkötelezettsége • jelentős turisztikai hagyományok • kulturális hagyományok és történelmi múlt • sokrétű, egymást kiegészítő idegenforgalmi vonzerő • értékes természeti erőforrások • nemzetközi vasútvonal melletti elhelyezkedés • térségi összehasonlításban vonzó vállalkozói környezet 	<ul style="list-style-type: none"> • kevés a nagyobb foglalkoztatást jelentő termelőüzem • alacsony keresetek, csökkent vásárlóerő • helyi tőkehiány- az alacsony nyereség miatt kicsi a visszaforgatás • a járás tőkevonzó képessége kicsi, alacsony a befektetői érdeklődés • a turisták átlagos tartózkodási ideje és fajlagos költsége alacsony • öregedő, fogyó népesség, a fiatalok elvándorlása • magasan kvalifikáltakra vonatkozó munkaerő-megtartó képesség alacsony • turisztikai lehetőségek szuboptimális kihasználtsága • az erőforrások, az adottságok, lehetőségek kihasználtsága nem minden esetben megfelelő • a turisztikai kínálatból hiányoznak a komplex, illetve a tematizált turisztikai programok • hiányzik egy jól működő befektetési pályázat-szervező ügyintéző rendszer, a gazdasági szereplők és az önkormányzat gyakori párbeszéde • a települések kistérségi kommunikációja és feladatmegosztása gyenge

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • a járási együttműködés erősödése • önkormányzati intézmények, gazdasági társaságok működésének átszervezése • turisztikai lehetőségek (pl. vadászati, hegyvidéki, geotermikus illetve gyógyturizmus stb.) • a főváros közelségéből adódó lehetőségek • a belföldi turizmus erősödése • a nemzetközi turizmus és együttműködés feltételeinek javulása • a közfoglalkoztatás nyújtotta lehetőségek kihasználása • a geotermikus és más megújuló energiaforrások emelkedő arányú hasznosítását erősítő programok, intézkedések, támogatások • nyitottság a környezetkímélőbb szállítási és közlekedési formák felé • energiaracionalizálás az Önkormányzat fenntartásában működő intézmények esetében • e-közigazgatás fejlesztése • közlekedési infrastruktúra fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> • az ipar és a mezőgazdaság csak csekély mértékben függ a település irányítótól, ezeket sokkal inkább a kormányzati politika határozza meg • gazdaságilag hatékonyabb belföldi vállalkozások elvándorlása, elsorvadása, újak máshol való alapítása; • történelmi hírnév elsorvadása • borvidékek marginalizálódása • folytatódik a lakosság elöregedése • folytatódik a népességcsökkenés, ami a községek esetében erősebb, a városok esetében gyengébb • részben a fenti folyamatok miatt növekszik az elvándorlás, s ennek következtében minden területen elkezdődik egy leépülési spirál, ami a népesség kontraszelekciójához vezet. • munkanélküliségi arány növekedése • érdekellentét az idegenforgalomban a különböző szektorok között • a nem megújuló energiaforrások elapadása • meglévő infrastruktúra és intézményhálózat fenntarthatatlansága, leépülése. • a járás helyzete stagnálást mutat, leszakadást • mellékutak romló állapota, a karbantartás

4 Célkitűzések

4.1 Jövőkép/Vízió

Az előző fejezetekben meghatározott, a települési helyi esélyegyenlőségi programokból levezetett célkitűzésekkel a járási települések a járási koordináció eszközével komplex programokat hozhatnak létre. E komplex programok, az előző fejezetben bemutatott elemzésnek megfelelően a járási esélyteremtés eszközeivé válnak, minden programhoz a megfelelő esélyegyenlőségi célcsoportok számára nyújtott többletértékkel.

A többletérték az effajta komplex programok esetében más és más, járásonként és célcsoportonként is. Mégis a programok végrehajtásával több különböző elsődleges faktoron keresztül hatnak. A hatásokat a célcsoportok helyzetére átvivő elsődleges faktorok az alábbiak:

- feladatellátás hatékonyságának növekedése
- a járási tudásszint, a tudás mennyiségének növekedése
- a foglalkoztatás javulása
- a jövőbeli programokat megalapozó információs bázis növekedése
- a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása.

Mindezek alapján a Járási Esélyteremtő Programterv víziója az, hogy:

- Megteremt a járási esélyegyenlőség előmozdítása érdekében a járási koordinációt az egyes települések között
- A programok végrehajtása során tényleges tevékenységek valósulnak meg a célcsoportok javára

A koordináció e programtervet időről-időre átgondolja, frissíti a felmerülő változási igények kapcsán.

4.2 Komplex célkitűzések

A helyi esélyegyenlőségi programok vizsgálatával, és a kerekasztalok, személyes interjúk és rendezvényeken elhangzottak alapján meghatározásra került öt komplex járási koordinációt igénylő program, melynek végrehajtására a hatvani járás településeinek a 2015-2020 időszak áll rendelkezésre. A célkitűzések részletesebb ismertetésével tartalmilag határozzuk meg ezeket a programokat.

A jelen dokumentum létrehozásában működtetett járási kerekasztalok munkájának ugyanakkor bizonyos fokú formalizáltság szükséges ahhoz, hogy a kerekasztalokon való részvétel ne váljon következmények nélkülivé. Szintén fontos kiemelni, hogy a felvetett témák nem azonos résztvevőket kívánnak meg, így a kerekasztal továbbműködésében tematikus felosztásra is szükség lesz, ahol az egyes témákért felelős csoportok működnek együtt.

Az alábbiakban táblázatban foglaljuk össze a járási komplex intézkedéseket, és azok esélyegyenlőségi csoportokra gyakorolt hatását.

Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélységénységben élők, romák	Nők
I. Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	Az önként vállalt feladatok bővítésének vizsgálata tárgyban rendszeres munkacsoport ülések tartása	x	x	x	x	x
	Más települési feladatellátási gyakorlatok vizsgálata, ÁROP 1.a.5 programokban található szervezetfejlesztési javaslatok áttekintése és értékelése	x	x	x	x	x
	Társulási feladatellátás felülvizsgálata és bővítésének lehetőségei	x	x	x	x	x
	Önkormányzati feladatok járási szintű kiszervezésével elérhető feladatbővülés, forrásmegtakarítás segítségével támogatott feladatbővítés	x	x	x	x	x
	Járási akadálymentesítési együttműködések, fogyatékkal élőkkel kapcsolatos érzékenyítés	x	x			

Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélyszegénységben élők, romák	Nők
II. Felnőttképzési értéklánc koordinációja	Járási kompetenciatérkép elkészítése, frissen tartása	x			x	x
	Járási felnőttképzési értéklánc érintettjei közti rendszeres egyeztetések (képzőintézmények, munkaadók, kormányhivatal)	x			x	x
	pályaorientációs tanácsadás, pályaválasztás támogatása információnyújtással		x		x	x
III. Járási információgyűjtési program a közszolgáltatások javítása érdekében	Járási információs kataszter megalkotása, az információs kataszterben található hiányosságok azonosítása	x	x	x	x	x
	Információgyűjtési igények definiálása, erőforrásigény meghatározása, prioritizálása	x	x	x	x	x
	Információgyűjtés a magas prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x
	Információgyűjtés az alacsony prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x
IV. Járási programszervezési együttműködés	Járási turisztikai kerekasztal működtetése a szállásadók, vendéglátók és programszervezők részvételével	x		x	x	x
	Járási turisztikai stratégia megalkotása, programtervek készítése	x		x	x	x
V. Forráskeresés a programok megvalósítása érdekében	Rendszeres egyeztetés a forráskeresésben érintett civil, for profit, állami és egyházi szervezetek képviselőivel, pénzügyi tanácsadó részvételével	x	x	x	x	x
	Járási forrástérkép elkészítése	x	x	x	x	x

4.2.1 Feladatellátás lehetőségeinek felmérése

A feladatellátás rendjét 2013 óta meghatározó feladatfinanszírozási modellben az önkormányzatok mozgástere a feladatok meghatározásában kissé csökkent, vagyis az állami források pontosabban célzottan jutnak el a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) és az Államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény szerint az önkormányzatokhoz. A finanszírozástól függetlenül a feladatellátással kapcsolatosan továbbra is fennállnak a lehetőségek az önkormányzatok számára a finanszírozás javítására:

- a feladatellátás hatékonyságának növelésével, működési hatékonysági indikátorok bevezetésével
- társulásban működtetett feladatellátással (ennek magasabb költségvetési finanszírozása mellett)
- a feladatok kiszervezésével amennyiben a döntés pénzügyi szempontból alátámasztott
- önkormányzathoz köthető vállalászási tevékenység elindításával, működtetésével
- az így előálló többletforrásokkal pedig a közszolgáltatások működésének javítása, vagy újabb önkéntesen vállalható feladatok ellátása lehet az eredmény.

Nem minden önkéntesen vállalt feladat jár direkt költségvetési kiadással. A feladatok végrehajtása során felmerül sok esetben a szabad kapacitások kérdése, ugyanis egy szervezetben mindig van időleges (szezonális) vagy állandó szabad kapacitás. Ennek kihasználásával (a munkában töltött szabad idő felhasználásával) új feladatok végezhetőek el.

A feladatellátás bővítése azonban legtöbb esetben pénzügyi kérdés, ugyanis nem lehet felelősen feladatot vállalni anélkül, hogy az annak ellátásához szükséges erőforrások ne állnának tervezhetően rendelkezésre. Az önkormányzati feladatellátás javítása, ésszerűsítése, és a hatékonyság növelése érdekében – összefüggésben a Mötv. megalkotásával 2013-ban az Államreform Operatív Programban az 1.A.5-2013 fejezetben jelentős forrásallokáció történt olyan feladatellátási modellek kialakítására, melyek a feladatellátási szervezeti és működési kereteken túlmutató javaslatokat tartalmaztak. Ebben a programban jelentős számú önkormányzati részvétellel sok új feladatellátási modell született, melyek – jelenleg is elérhető, publikus dokumentumként – jó példát, kiindulást, illetve gyakorlati megfontolásra javasolható konkrét terveket tartalmaznak.

A JEP járási koordinációjának tartalmát tekintve e gyakorlatokkal kapcsolatban a résztvevő önkormányzatok feladatai az alábbiak:

- települési jó gyakorlatok vizsgálatai, a más településeken az esélyegyenlőség szempontjából releváns feladatellátási változások kapcsán, kihasználva a települések közötti kapcsolatokon keresztül megszerezhető információkat,
- az esélyegyenlőség szempontjából releváns, pályázati forrásból készített tanulmányok, elemzések megismerése, és az azokban foglalt lehetőségek helyi alkalmazásának vizsgálata
- rendszeres, a települési jegyzők vagy kijelölt munkatársak közötti egyeztetések a feladatellátás javítása érdekében járási együttműködésben végezhető közös tervezés érdekében
- megállapodások az egyes önkormányzati feladatok társulásban történő ellátásáról, amennyiben az gazdaságossági szempontból alátámasztható.

Az akadálymentesítés minden járási település helyi esélyegyenlőségi programjában szerepel, főként olyan célkitűzésekkel, mint:

- középületek akadálymentesítése,
- informatikai akadálymentesítés,
- közösségi közlekedéshez való hozzájutás akadálymentesítése,
- járdák akadálymentesítése.

A fenti célok egységes, járási szintű végrehajtására kevés a jó, pozitív példa. Azonban az akadálymentesítés járási szintű koordinációja kiterjedhet:

- az akadálymentesítési feladatokba közvetlenül bevonható szakemberek adatainak összegyűjtése és tárolása, ezáltal a járási munkaerőpiac közvetlen megszólítása ilyen projektek esetén
- az akadálymentesítési referenciákkal rendelkező vállalkozások járási egységes utóértékelési rendszerének megalkotása, ezáltal a 2015. november 1-től érvényes új közbeszerzési szabályozásnak megfelelően:
 - 100 és 500 Mft közötti építési projektek esetében egyszerűsített nemzeti eljárás indítható, melyben a korábbi referenciára, szállítói utóértékelésre támaszkodás az eljárás része lehet,
 - 18 millió forintos értékhatár alatt négyajánlatos meghívásos eljárásban is szempontként jelölhető ki a szállítói utóértékelés eredménye
 - amennyiben az utóértékelés publikus, mérhető, és bárki számára hozzáférhető döntési kritérium, és az ajánlattevőknek van lehetősége az utóértékeléssel kapcsolatosan panasszal élni, felülvizsgálatot kérni és kapni.
- a tervezési, az építési, és a karbantartási feladatok egységes elvégzése, járási együttműködésben.

Az akadálymentesítési projektek végrehajtása komoly szakértelmet igényel, ennek hiányában a projektek eredménytermékei megfelelnek ugyan a szerzési kiírásoknak, azonban ezek nem feltétlenül felelnek meg minden vonatkozó jogszabálynak.

Járási együttműködésben végezhető tehát a fentiek mellett:

- az akadálymentesítési projektek szerzési és üzemeltetési dokumentációjának elkészítésére vonatkozó járási koordináció, az elkészült anyagok megosztása, újra felhasználása.
- a projektek forrásának meghatározása végett a 2014-20-as időszakban várható uniós projekteknek megfelelő dokumentáció összeállítása, akár a pályázati dokumentációk megosztása, közös tudástárba helyezése, ezáltal a pályázati hatékonyság emelése, és a szükségtelen hibák, rossz gyakorlat miatti csúszások kiküszöbölése.
- pályázati lehetőségek közös keresése, akár közös pályázatbenyújtás amennyiben a projektek mérete és korlátozásai ezt lehetővé teszik.
- a párbeszéd fenntartása és elmélyítése a szereplők között a fogyatékkal élők érdekében.

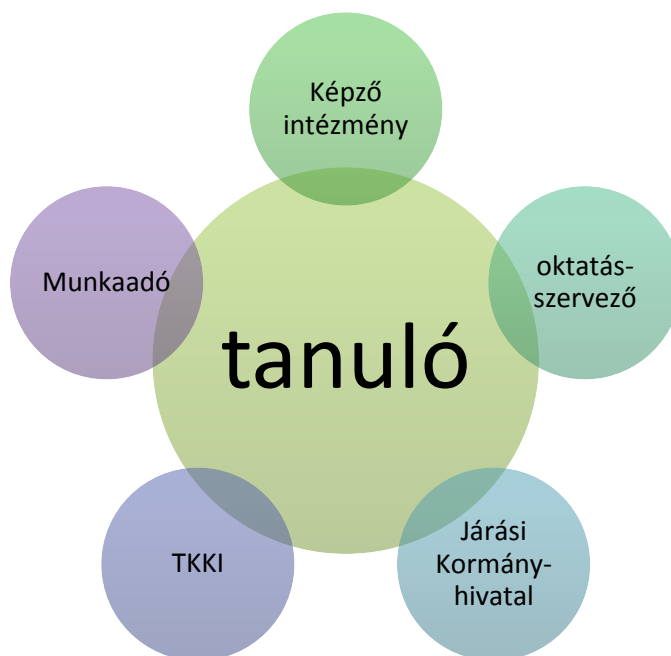
A fentiek hozzájárulnak a fogyatékkal élők helyzetének hosszabb távú javulásához azzal, hogy elsődleges szempont nem csak a fogyatékkal élők kiszolgálása, de munkájuk és képességeik, kompetenciájuk hasznosítása is e projektekben.

Összességében a feladatellátás javításának célkitűzése járási szinten jelentős többletértéket teremt, így közvetlenül is hozzájárul az esélyegyenlőségi csoportok által igénybe vett települési szolgáltatások színvonalához, végső soron pedig az életszínvonal emelkedéséhez.

4.2.2 Felnőttképzési értéklánc koordinációja

A települések helyi esélyegyenlőségi programjaiban hangsúlyos, több esélyegyenlőségi célcsoportot is érintő elem a felnőttképzés fejlesztése.

A felnőttképzés értékláncában azonban sok szereplő van addig, amíg egy személy versenyképes tudáshoz jut.

Ábra 18 A felnőttképzési értéklánc szereplői

- Az értéklánc kiindulópontja a képző intézmény vagy vállalkozás, mely a képzés elvégzésével új tudást hoz létre.
- Szereplő az értékláncban az oktatásszervező, aki infrastrukturális feltételek biztosításával a megfelelő körülményeket biztosítja az oktatáshoz.
- Ugyancsak szereplő a Járási Kormányhivatal (munkaügyi hivatal), mely legalább részben felelős azért, hogy a munkavállalók és munkaadók egymásra találjanak ott ahol ezt a piac nem képes elintézni.
- Az értékláncban szintén szereplő a Türr István Képző és Kutató Intézet is, mely kifejezetten a hátrányos helyzetű népesség felnőttképzésének országos koordinációjával foglalkozik.
- Az értékláncnak logikailag része a munkaerőpiac szereplője, a munkaadó is, ugyanis a munkaadó fordítja le a piaci igényeket olyan erőforrás-kombinációra, mely végső soron a többletértéket létrehozza.

Emiatt kritikus, hogy legalább három szereplő együttműködése megvalósuljon ahhoz, hogy a helyi képző intézmények végső soron olyan szakembereket, szaktudást „állítsanak elő” mely a piacon releváns, használható, így a teljes értéklánc összehangolt. Az összehangolásnak maguk a tanulók is fontos elemei, ugyanis a rossz helyzetben élő felnőttek, akik képzést keresnek, gyakran nem képesek megfizetni a magasabb hozzáadottértéket adó képzéseket, így jobb híján olyan képzést választanak, melynek a tandíját és vizsgadíjait képesek megfizetni. Ez viszont olyan kör amelyből nincsen kitörés,

jellemzően az olcsó, megfizethető képzések alacsony hozzáadott értéke nem képes stabilizálni a képzésben részesült felnőtt munkaerőpiaci helyzetét.

Több szervezet végez, helyenként akár összehangolt munkát is abban, hogy a munkanélküliség csökkentése végett a lehető legjobb képzettségi szintű munkavállalók legyenek a járási településeken. A járási kormányhivatalok feladatuk ellátása közben rendelkeznek olyan információkkal, melyek ugyanezt a célt támogatják, azonban világos hogy az önkormányzatok elemi érdeke a helyzetben olyan koordinációt végezni, mely végső soron a települési munkanélküliséget csökkentve a település adóerejének növekedéséhez, a települési életszínvonal emelkedéséhez járul hozzá.

Az önkormányzatok feladata járási szintű koordináció keretében a következő:

- rendszeres időközönként ki kell kérni a képző intézmények terveit az elindításra kerülő képzésekről, a tervezett képzésekről és a jelentkezés hiányában elmaradt képzésekről.
- egyeztetni szükséges a járási munkaadókkal (HIPA alany vállalkozások, ahol az átlagos állományi létszám kettőnél nagyobb), hogy milyen kompetenciájú és végzettségű állományra lesz szükségük az elkövetkező időszakban (praktikusan egy éves időtávon).
- össze kell állítani egy olyan információhalmazt (ha úgy tetszik adatbázist), mely a településeken, és a járásban összességében elérhető kompetenciákat modellezve tartalmazza. Ez nem egy személyes adatbázis, hanem egy járási kompetencia-felmérés, mely valós képet ad arról, hogy a településeken milyen végzettségű és képességű emberek élnek.
- egyeztetni szükséges a Járási Kormányhivatallal a munkaügyi eljárásokról, a sikeres elhelyezésekről és az általuk látható igényekről
- mindezen információ birtokában javaslatot kell tenni az értéklánc szereplői tevékenységének összehangolásáról:
 - olyan munkáltatói igényeket kell jelezni a képző intézményeknek, ahol hiány tapasztalható
 - jelezni kell a képzési adatokat a többi szereplőnek, hogy azok jövőbeli üzleti lehetőségeiknél ismerjék a járási képzési és kompetencia helyzetet.

Az önkormányzatok járási szintű koordinációja eredményeképpen a járási tudásszint emelkedéséből adódóan az esélyegyenlőségi csoportok munkaerőpiaci helyzete javul.

A járási HEP-ek intézkedési terveiben nem volt nagyon hangsúlyos a fiatalok, gyermekek körében az oktatással kapcsolatos intézkedés, azonban hosszú távon csak a gyermekek számára nyújtott oktatási tevékenységgel érhető el, hogy a jelenleg látható problémák ne termelődjenek újra. Így a program kiterjesztése már rövid távon is cél lehet a gyermekekkel, fiatalokkal kapcsolatos oktatási területre, hogy a fiatalok már úgy vágjanak bele az életbe, hogy a járásban releváns, keresett szaktudással rendelkeznek. Ezzel a felnőttképzés nehézségei áthidalhatóak, és idejekorán megteremthetők a sikeres munkavállalás feltételei.

E cél érdekében javasoljuk, hogy a járási települések koordinációs tevékenysége középtávon terjedjen ki a fiatalok, elsősorban a mélyszegénységben élő családok fiataljai esetében az oktatás, oktatásfejlesztés témákra, külön stratégiai és operatív szinteken.

4.2.3 Információgyűjtés az esélyteremtés érdekében

A járási települések helyi esélyegyenlőségi programjai viszonylag sok információgyűjtéssel kapcsolatos intézkedést tartalmaztak, a 151 vizsgált intézkedésből 19 esetben az információgyűjtés volt az elsődleges szempont. A járási HEP-ekben az információgyűjtést az egyes célcsoportokban az alábbi táblázat szerinti megoszlásban találták fontosnak az egyes települések annyira, hogy ebből intézkedést fogalmazzanak meg.

Elsődleges kulcsszavak	
Csoportok	információgyűjtés
Fogyatékkal élők	5
Gyermekek	4
Idősek	6
Mélyszegénységben élők, romák	1
Nők	3
Összesen	19

A táblázat alapján a járásban az idősekkel és a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos a legtöbb információgyűjtési intézkedés, de a jelek szerint a mélyszegénységben élők és romák kapcsán fordul elő ez a típusú intézkedés a legkevésbé (Apc jelzett csak ilyen intézkedést).

Az összes információgyűjtéssel kapcsolatos intézkedést az alábbi táblázat foglalja össze:

Információgyűjtés kulcsszóhoz tartozó intézkedések a járásban (tartalmi kivonat)
Fogyatékkal élők
A fogyatékkal élők helyzetének feltárása
EU pályázatfigyelés nfu.gov.hu -n
Fogyatékkal élők esélyegyenlőségére vonatkozó adatbázis létrehozása.
Javasolt áttekinteni a helyi településrendezési- építésügyi szabályozást annak érdekében, hogy az akadálymentesség szempontjai biztosabban érvényesülhessenek.
Gyermekek
0-7 éves korúak ellátási igényének felmérése
Többféle fenntartó miatt az adatszolgáltatás javítása
Idősek
Generációk közötti távolság csökkentése
Idősekkel foglalkozó adatbázis létrehozása
Idősügyi Tanács működésének biztosítása
Kulturális pályázatok felkutatása, idősek részére programok szervezése
Nyugdíj előtti munkanélküliek foglalkoztatásának elősegítése
Mélyszegénységben élők, romák
Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
Nők
Atipikus munkahelyek hiánya
Női típusú munkahelyek támogatása

Az információgyűjtés tehát lényegében minden esélyegyenlőségi csoport szempontjából fontosnak mondható. Az információgyűjtés módját azonban az határozza meg, hogy milyen típusú információra van szüksége a járásnak. Azzal együtt, hogy jelen anyagban nem vállalkozhatunk a kutatás, mint szakma lehetséges módszertani eljárásaira vagy arra hogy milyen információigény esetén milyen információgyűjtési eljárást érdemes használni, az információnak alapvetően két fontos forrása lehet:

- Az önkormányzati feladatellátást végző intézményrendszerben az információ már rendelkezésre áll, így amennyiben **belső** információt keresnek a települések, akkor annak **rendszerezése** és kinyerése az elsődleges feladat
- Amennyiben olyan információra van szükség mely nem áll rendelkezésre az ellátórendszerben, akkor **külső** információforrást kell megfontolni, melynek az alapvető eszköze a **kutatás**.

A járási információigény kielégítésére mindkét információforrást használni kell. Az információ használhatóvá tétele érdekében a belső információkat rendszerezni szükséges. A rendszerezés módja egy információs kataszter (vagyonleltár) összeállítása, mely alapján egyértelműen olvasható, a járás melyik önkormányzatának milyen szervezeténél, intézményénél milyen, esélyegyenlőségi szempontból releváns adatok állnak rendelkezésre, azoknak milyen a formátuma, milyen rendszerességgel áll elő és mi az adat utolsó frissítésének időpontja.

Az információs kataszter összeállításából, és a HEP IT-k információigényt támasztó intézkedéseiből meghatározhatóak azok az információk melyek ma hiányoznak. Ezek listáját priorizálni szükséges, és forrásigényt rendelni hozzá. Ez a priorizált információigény-lista jelentheti a járási koordináció számára a döntéselőkészítő anyagot, mely alapján az információgyűjtési intézkedések meghozhatóak. A járási koordináció hozzáadott értéke ez alapján:

- A járási adatvagyon feltárása, a települések együttműködésében az adatvagyon minden település számára történő hozzáférhetővé tétele
- Az adathiányok megállapítása, járási szintű adatgyűjtéssel az esetleges eddigi átfedő adatgyűjtések miatti forrásigények optimalizálhatóak.

4.2.4 Járási programszervezési koordináció

A hatvani járásban már ma is láthatóak kezdeményei a járási szintű programszervezésnek, azonban a folyamat még gyerekcipőben jár. A járás településeinek elemi érdeke, hogy a Budapest határától félóránnyira található területen olyan programokat szervezzenek, melyek nem csak helyi érdeklődésre tarthatnak számot.

A programszervezés három kulcsszereplője:

- szállásadók (ez Budapest közelsége miatt Hatvanban és a környező településeken kevésbé hangsúlyos, mint más járásokban)
- vendéglátók
- programszervezők.

Az önkormányzatok feladata, hogy e három szereplő részvételével járási turisztikai kerekasztalt hozzon létre az alábbi paraméterek mentén:

- a kerekasztal tagjai a járási vállalkozások képviselői, melyek a fenti három kategóriában végeznek ma is gazdasági tevékenységet
- a kerekasztal résztvevője az önkormányzat, hogy eljárási, módszertani és szervezési segítséget nyújtson
- eseti meghívottak számolhatnak be jó gyakorlatokról, követendő példáról.

A kerekasztal elsődleges feladata a járási turisztikai stratégia létrehozása. Ennek alapjait a vállalkozások képviselői mellett például a miskolci városmarketing versenyen indulók fektethetik le azzal, hogy a komplex járási turisztikai stratégiát és a járási városmarketing törekvéseket összehangolják.

A hatvani járásban mindhárom szolgáltató típus megtalálható. Ahhoz azonban hogy ne csak helyi jelentőségű események jöjjenek létre, legalább a vendéglátók és a programszervezők rendszeres, stratégiai jellegű együttműködésére van szükség, amelyben:

- elsősorban is meghatározásra kerülnek az olyan tematikák, amelyben a járás települései egyedi értékajánlatot tudnak adni (ilyen szempontból az őszi hatvani sörfesztivál nem szerencsés annyira, mert azonos témájú mint a vele nagyjából egyidőben futó más sörfesztiválok, így például Budapest mint célpiac teljesen kiesik.
- a tematikákra programtervek készülnek, melyek meghatározzák hogy az adott témában milyen, akár többnapos eseménysorozat épülhet, különös tekintettel arra, hogy milyen eseménysorozattal lehet családokat a térségbe csábítani.
- A programtervek közös értékajánlattá, csomagokká szerveződnek, a megfelelő szállás, vendéglátás és program együttesen felajánlható utazásszervezőknek csakúgy, mint saját rezsiz kommunikáció keretében a különféle kommunikációs csatornákon.
- A csomagok népszerűsítésébe bevonhatók – járási összefogásban kisebb arányos teherviselés mellett – akár a fősodratú média tematikus műsorai is, ezzel tovább emelve a járás ismertségét.

4.2.5 Forráskeresés komplex járási program

A fenti négy komplex program tartalmi végrehajtása akkor lehetséges, ha a programokhoz forrás rendelkezhető. Tekintettel arra, hogy a programok forrásigényét nagyban befolyásolja milyen komplexitással kerülnek végrehajtásra, a forráskeresés programnak első sorban azt kellene meghatározni, hogy mely programok esetében szükséges a forrásbevonás elsősorban.

A járási folyamatban lévő fejlesztések és a várhatóan pályázhatóvá váló források tekintetében a járási forrástérkép összeállítására van szükség. Ez egy táblázat, mely egyrészt összefoglalja, milyen témákban milyen fejlesztések valósultak meg a 2007-2015 évek során, melyek relevánsak lehetnek az esélyteremtő programterv szempontjából. Szintén meg kell vizsgálni, hogy a forráslelővétel eredményeképp előállt fejlesztés fenntartási időszaka lejárt-e, és a fenntartás jelenleg zajlik-e? Mivel ebben az időszakban jelentős forráslelővétel történt infrastruktúra-fejlesztési forrásokra vonatkozóan, ezek csak annyiban veendőek számításba, hogy láthatóvá teszik a fenti programok szempontjából esetleg hiányzó infrastrukturális elemeket.

A forrástérkép múltbeli része a már lehívott fejlesztési forrásokra vonatkozik. A forrástérkép jövőbeli nézete pedig annak a terve, hogy a járásban melyek lennének azok a prioritások, melyek a települések szerint a legsürgetőbbek. Az uniós forrásallokáció ilyen térképének megalkotásakor szükséges a választókerület országgyűlési képviselőjének információira, véleményére alapozva meghatározni a prioritásokat.

A forrástérkép az uniós fejlesztési forrásokra vonatkozóan tölti be a pénzügyi tervezés szerepét. A forráskeresés során azonban nem feledkezhetünk meg egyéb, a programok szempontjából releváns forrásokról sem, melyek a programok végrehajtásához erőforrásokat tudnak hozzárendelni. Ilyen erőforrások nem csak pénzbeni hozzájárulások lehetnek, de élő munka, vagy eszközhasználat is szóba jöhet.

A programokhoz rendelhető források szempontjából az egyeztetésekbe behívni szükséges tehát:

- Az államháztartási költségvetési szervek, állami vállalatok körét
- A „for profit” vállalkozásokat
- A civil kezdeményezések szervezőit, alapítványokat vagy egyesületeket
- Az egyházak képviselőit.

A fenti területek képviselőinek együttes gondolkodása, a forrás keresés strukturált folyamata egy forráskeresési rendszeres egyeztetéssé válik, melynek állandó résztvevője kell, hogy legyen pénzügyi szaktanácsadó, aki a források elköltésének optimalizálásában vehet részt.

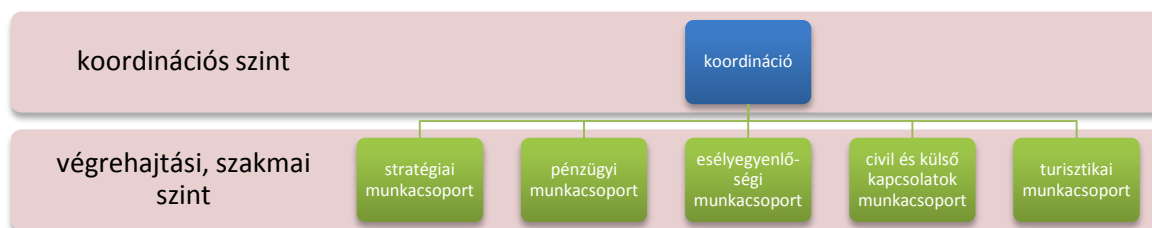
5 Eszközök

Az előző fejezetben meghatározásra kerültek a járási komplex programok tartalmi szempontból, melyek a 2015-2020 időszakban a hatvani járás esélyteremtő programtervének gerincét adják. Azzal együtt, hogy a 2015 során hat kerekasztal eseményen és a személyes interjúk keretében, valamint dokumentumelemzés témájában a programok meghatározása a lehető legjobb elérhető eredményt adta, az elkövetkező öt év során több alkalommal is várható hogy olyan mértékű változás következik be akár a külső, akár a belső tényezők között (ld. SWOT elemzés), hogy a JEP felülvizsgálatra szorul majd.

Ahhoz, hogy ezt a felülvizsgálatot ne eseti, projektszerűen elvégzett tevékenység keretében kelljen csinálni, szükségesnek látjuk egy Járási Esélyegyenlőségi Tanács szervezet létrehozását, mely a továbbiakban a JEP gazdája, végrehajtásának ellenőrzője, és a járási együttműködés koordinátora lesz.

A JEP végrehajtásához definiálni szükséges továbbá, hogy a feladatok elvégzéséhez milyen szervezet, milyen felelősségi körök, milyen feladatmegosztás, és végül a feladatok milyen hozzávetőleges időzítése szükséges.

A célok végrehajtása érdekében felállításra kerülő szervezet az önkormányzatok delegáltjaiból álló, nem intézményi, hanem intézményközi munkacsoport-koordinációs formában jön létre, Járási Esélyegyenlőségi Tanács néven, melynek irányításáért a tanácsi koordináció felel. A koordinációhoz kapcsolódóan öt munkacsoport jön létre, az alábbi szervezeti ábrának megfelelően. Az egyes szakmai munkacsoportok a koordináció számára jelentenek, és a koordináció által jóváhagyott cselekvési terveket hajtják végre az önkormányzati szolgálati útnak megfelelően.

Ábra 19 A Járési Esélyegyenlőségi Tanács (JET) szervezete

5.1 Célokhoz rendelhető eszközök

Az előző fejezetben meghatározott célokhoz a jelen fejezetben rendelt szervezeti felépítést fel kell tölteni tartalommal ahhoz, hogy a célokhoz konkrét végrehajtási eszközrendszert lehessen rendelni. Ahhoz, hogy meghatározhassuk a szervezet által végrehajtani kívánt programokat, és a JET munkacsoportjait hozzárendelhessek a megfelelő intézkedésekhez, először a munkacsoportok tartalmi felelősségét szükséges definiálni.

5.1.1 Járési Esélyegyenlőségi Tanács (JET) Koordináció

A Tanács szakmai, nem irányító szervezet, így önálló végrehajtási hatásköre nincsen. A koordináció tagjai a települési önkormányzatok polgármesterei, illetve az általuk delegált szakemberek.

A koordináció felelősségi körébe tartozik:

- A járási koordinációt igénylő szakmai témákhoz kapcsolódó járási kerekasztal működtetése
- A Járási Esélyteremtő Programterv (jelen dokumentum) felülvizsgálatának elkészítése
- A JET struktúrájának felülvizsgálata, munkacsoportok alakítása vagy feloszlata, a munkacsoportok közötti munka-, és felelősségmegosztás módosítása
- A munkacsoportok munkájának felügyelete (feladatok kiadása, munkacsoportok szakmai beszámoltatása, eredmények elfogadása, önkormányzatok felé történő beszámoló készítése).

5.1.2 Stratégiai munkacsoport

A stratégiai munkacsoport feladata elsősorban az intézkedésekhez kapcsolódó stratégiák létrehozása. Feladatkörébe tartozik ugyanakkor már munkacsoportok munkájában való közreműködés akkor, amikor stratégiai kitekintés, más stratégiai dokumentumok feldolgozása, értelmezése, vagy az egyes feladatok hosszú távú hatásainak felmérése a feladat.

A stratégiai munkacsoportban a résztvevőkkel kapcsolatos elvárás, hogy ne csupán operatív szinten ismerjék a településeket és a járást, de legyenek tisztában a fejlesztési tervekkel, középtávú lokális és országos stratégiai irányokkal, valamint az EU programok fő célkitűzéseivel és a Bizottság álláspontjával azokban a kérdésekben ahol ez felmerül. A stratégiai munkacsoportban célszerű jogi, adózási, gazdasági, és stratégiai menedzsment szakképzettségek jelenléte amennyiben ez megoldható.

A stratégiai munkacsoport fő leszállítandói a koordináció által meghatározott stratégiai dokumentumok. A stratégiai dokumentumokkal kapcsolatos elvárás, hogy teljességre törekedve a téma magas szintű körbejárását adja az alábbi szempontok figyelembevételével:

- világos célt fogalmazzon meg, ennek elérése érdekében vizsgálódjon (célkitűzés)

- vizsgálja a téma környezetét, a témával kapcsolatos célokra ható külső tényezők, erők hatásait (helyzetelemzés)
- vizsgálja a téma jó gyakorlatait, más járásokban, országokban a téma végrehajtásának módjait (benchmarking)
- a stratégia által ajánlott cselekvési irány legyen konkrét, mérhető, pontos, reális és megfogható, ütemezhető (SMART elvek).

5.1.3 Pénzügyi munkacsoport

A pénzügyi munkacsoport a JET által végzett döntéselőkészítő, elemző munka alapját adja azzal, hogy minden témában pénzügyi elemzési feladatokat végez el. Az egyes témákhoz kapcsolódóan szükség van a témák költségvetésre, éves tervre vagy gazdasági társaságok esetén éves üzleti tervre, cash flowra és mérlegre gyakorolt hatások számszerűsítésére, addicionális üzleti tervek létrehozására.

Az üzleti tervezés folyamatában a pénzügyi munkacsoport összegyűjti a pénzügyi elemzés szempontjából releváns szakmai bemenő adatokat, modellt épít a meglévő tevékenységek figyelembevételével, és meghatározza egy terv várható értékét.

A munkacsoport fő leszállítandói az elemzések, üzleti modellezés és gazdálkodásra gyakorolt számszerű hatás.

A munkacsoportban pénzügyi, elemzői és kontrolling típusú szakértelem szükséges, a feladatok kellően pontos elvégzéséhez, és a feladatok megvalósulása során az eredeti feltételezések utókövetéséhez, a modell megvalósulásának nyomon követéséhez.

5.1.4 Esélyegyenlőségi munkacsoport

Az esélyegyenlőségi munkacsoport feladata, az esélyegyenlőségi csoportok érdekeinek képviselete a JET munkájában, valamint közreműködés a JET döntéselőkészítésében és a végrehajtásban az esélyegyenlőségi csoportokra gyakorolt hatások megállapítása, előrejelzése, és a szakmai anyagok véleményezése kapcsán.

A munkacsoport fő leszállítandója az esélyegyenlőségi csoportokra szabott feladattervek, a csoportok helyzetének elemzése, az igények felmérése és az esélyegyenlőségi szempontok érvényesülése.

A munkacsoport tagjai esélyegyenlőségi szakemberek, a Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) munkatársai, valamint az esélyegyenlőségi csoportok meghívott képviselői.

5.1.5 Civil és külső kapcsolatok munkacsoport

Több járási esélyteremtő intézkedésben kapnak szerepet civil szervezetek, gazdálkodó szervezetek, állami intézmények, esetenként más szakmai egyeztető fórumok, szakmai szervezetek. A munkacsoport feladata e külső kapcsolatok ápolása, szakértők megtalálása, kapcsolatfelvétel és közös munka kezdeményezése, a külső kapcsolatrendszer nyilvántartása, és kapcsolattartás biztosítása más munkacsoportok számára.

A munkacsoport fő leszállítandója a kapcsolatrendszer, melynek használatával a járási koordináció külső kapcsolatai is épülnek, fejlődnek.

A munkacsoport tagjai a járási települések politikai-gazdasági irányítói, a közszféra és a magánszféra meghatározó egyéniségei.

5.1.6 Turisztikai munkacsoport

A turisztikai munkacsoport a járási komplex turisztikai programjának megalkotója és a végrehajtás monitorozásáért felelős szervezet. Részt vesz a stratégiaalkotásban csakúgy, mint a helyi programok meghatározásában, a turisztikai értékű programtervezésben és a szereplők közti stratégiai szövetségek létrejöttében.

A munkacsoport tagjai a járási szállásadó, vendéglátó és programszervező/idegenforgalmi vállalkozásainak képviselői, valamint a járási önkormányzatok képviselői.

A munkacsoport leszállítandója a járási turisztikai stratégia, valamint olyan elemzések, javaslatok, mely a helyi vállalkozások számára segítséget nyújt a járási turisztikai értéklánc hozzáadott értékének növelésében.

5.1.7 Munkacsoportok intézkedésekhez rendelése

A koordináció a JEP komplex intézkedéseinek a végrehajtására, a munkacsoportok közötti munka-, és felelősségmegosztásra az alábbi táblázat szerinti javaslatot teszi.

Hatvani járás komplex intézkedések összefoglaló		Járási Esélyegyenlőségi Tanács munkacsoportjai					
		F:felelős K:közreműködik V:véleményez					
Komplex program neve	Intézkedés	koordináció	stratégia	pénzügy	esélyegyenlőség	civil és külső kapcsolatok	turizmus
I. Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	Az önként vállalt feladatok bővítésének vizsgálata tárgyban rendszeres munkacsoport ülések tartása	F	K	K	K		
	Más települési feladatellátási gyakorlatok vizsgálata, ÁROP 1.a.5 programokban található szervezetfejlesztési javaslatok áttekintése és értékelése		F	F	F	K	
	Társulási feladatellátás felülvizsgálata és bővítésének lehetőségei		F	F	V	V	
	Önkormányzati feladatok járási szintű kiszervezésével elérhető feladatbővítés, forrásmegtakarítás segítségével támogatott feladatbővítés		F	F	V		

Komplex program neve	Intézkedés	koordináció	stratégia	pénzügy	esélyegyenlőség	civil és külső kapcsolatok	turizmus
	Járási akadálymentesítési együttműködések, fogyatékkal élőkkel kapcsolatos érzékenyítés				F	K	
II. Felnőttképzési értéklánc koordinációja	Járási kompetenciaterkép elkészítése, frissen tartása				F	K	
	Járási felnőttképzési értéklánc érintettjei közti rendszeres egyeztetések (képzőintézmények, munkaadók, kormányhivatal)	F			V		
	pályaorientációs tanácsadás, pályaválasztás támogatása információnyújtással				F	K	
III. Járási információgyűjtési program a közszolgáltatások javítása érdekében	Járási információs kataszter megalkotása, az információs kataszterben található hiányosságok azonosítása		F	K	K	K	K
	Információgyűjtési igények definiálása, erőforrásigény meghatározása, prioritizálása	F	K	K	V	K	K
	Információgyűjtés a magas prioritású információigényekre vonatkozóan		F	K	V	K	K
	Információgyűjtés az alacsony prioritású információigényekre vonatkozóan		F	K	V	K	K
IV. Járási programszervezési együttműködés	Járási turisztikai kerekasztal működtetése a szállásadók, vendéglátók és programszervezők részvételével	F	K	K	V	K	K
	Járási turisztikai stratégia megalkotása, programtervek készítése		F		V	K	K
V. Forráskeresés a programok megvalósítása érdekében	Rendszeres egyeztetés a forráskeresésben érintett civil, for profit, állami és egyházi szervezetek képviselőivel, pénzügyi tanácsadó részvételével		K	K	V	F	
	Járási forrásterkép elkészítése		V	K	K	K	

5.2 Ütemezés (Mérőföldkövek az eszközökhöz rendelve)

A program intézkedési tervének megvalósítási ütemezését a következő táblázatok tartalmazzák, a jelentős adattartalom miatt fekvő állásban. Az ütemezés meghatározásánál figyelembe vettük:

- a települések teljesítőképességét, az egyes intézkedések megkezdésének ideje így egymástól eltolva, időben egymás után történnek meg
- az egyes intézkedések egymásra hatását, így a stratégiaalkotás megelőzi a konkrét feladatok végrehajtását
- a helyi sajátosságokat, az intézkedések tartalmi meghatározásából adódó sorrendiséget.

Hatvani Járás komplex intézkedések összefoglaló		Érintett célcsoport					Programok időzítése						
							2015	2016		2017	2018	2019	2020
							2015. IV. félé.	2016. I. félé.	2016. II. félé.				
Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélyszegénységben élők, Romák	Nők							
I. Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	Az önként vállalt feladatok bővítésének vizsgálata tárgybanszervezés munkacsoport ülések tartása	x	x	x	x	x							
	Más települési feladatellátási gyakorlatok vizsgálata, AROP 1. a. 5. programokban található szervezetfejlesztési javaslatok áttekintése és értékelése	x	x	x	x	x							
	Társulási feladatellátás felülvizsgálata és bővítésének lehetőségei	x	x	x	x	x							
	Önkormányzati feladatok járási szintű kiszervezésével elérhető feladatbővülés, forrásmegtakarítás segítségével támogatott	x	x	x	x	x							
	Járási akadálymentesítési együttműködések, fogyatékkal élőkkel kapcsolatos érzékenyítés	x	x										
II. Felnőttképzési értéklánc koordinációja	Járási kompetenciaterkép elkészítése, frissítése	x			x	x							
	Járási felnőttképzési értéklánc érintettjei közötti rendszeres egyeztetések (képzőintézmények, munkaadók, kormányhivatal)	x			x	x							
	pályaorientációs tanácsadás, pályaválasztás támogatása információnyújtással		x		x	x							

Hatvani Járás komplex intézkedések összefoglaló		Érintett célcsoport					Programok időzítése						
							2015	2016		2017	2018	2019	2020
							2015. IV. félé.	2016. I. félé.	2016. II. félé.				
Komplex program neve	Intézkedés	Fogyatékkal élők	Gyermekek	Idősek	Mélyszegénységben élők, romák	Nők							
III. Járási információgyűjtési programok közszolgáltatások javítása érdekében	Járási információs kataszter megalkotása, az információs kataszterben található hiányosságok azonosítása	x	x	x	x	x							
	Információgyűjtési igények definiálása, erőforrásigény meghatározása, priorizálása	x	x	x	x	x							
	Információgyűjtés magas prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x							
	Információgyűjtés alacsony prioritású információigényekre vonatkozóan	x	x	x	x	x							
IV. Járási programszervezési együttműködés	Járási turisztikai keret kialakítása, szállások, vendéglátók és programszervezők részvételével	x		x	x	x							
	Járási turisztikai stratégia megalkotása, programtervek készítése	x		x	x	x							
V. Forráskeresési programok megvalósítása érdekében	Rendszeres egyeztetés forráskeresésben érintett civil, for-profit, állami és egyházi szervezetek képviselőivel, pénzügyi tanácsadói részvételével	x	x	x	x	x							
	Járási forrástérkép készítése	x	x	x	x	x							

5.3 Forrás lehetőségek

A programok végrehajtása szempontjából releváns 2014-2020 időszaki programokat és azok fő célját az alábbi pontokban ismertetjük. A programok JEP intézkedésekkel kapcsolatos prioritási-relevanciáját az 5.3.6 alfejezetben részletezzük.

5.3.1 Terület-, és településfejlesztési operatív program

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) célja, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Törekvéseinek tematikus fókuszában két tényező áll:

- Térség-specifikus gazdasági növekedés és foglalkoztatás-bővítés: a TOP erős gazdaságfejlesztési orientációja miatt jelentősen hozzájárul ahhoz a kormányzati törekvéshez, amely szerint a 2014-2020-as uniós fejlesztési források 60%-ának közvetlenül a gazdaságfejlesztést kell szolgálniuk.
- Területi és települési önkormányzati kompetenciákba eső feladatellátás kapcsán felmerülő szükségletek kielégítéséhez szintén keretet ad. Ezért a TOP fejlesztései között helyet kapnak a közvetlenül a közszférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is. Ugyanakkor ezek esetében is szempont a legalább közvetett gazdasági és foglalkoztatási hatás.

5.3.2 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Az EFOP célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés, továbbá az ezt megalapozó társadalmi összetartozás biztosítása.

Az EFOP stratégiai célja, hogy elősegítse a társadalmi befogadást, befektessen az oktatásba, növelje ezáltal a foglalkoztatást, valamint ösztönözze a technológiai fejlődést és az innovációt.

5.3.3 Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (továbbiakban: GINOP) a magyar gazdaság növekedését szolgálja. A program egyik legfontosabb célkitűzése, hogy Magyarország foglalkoztatási rátája elérje a 75%-ot. Ehhez szükséges egyrészt új munkahelyek létesítése, másrészt a munkát vállalni akarók képességeinek fejlesztése.

5.3.4 Az egyes operatív programok relevanciája

A programok relevanciáját (és a kapcsolódó prioritásokat) az alábbi táblázatban foglaljuk össze.

	EU program releváns prioritása		
Program neve	TOP	EFOP	GINOP
I. Feladatellátás javítása	P1, P2, P4, P5, P6	P1, P2, P3, P4, P5, P6	P3
II. Felnőttképzés értékláncának koordinációja	P1, P5, P6	P1, P2, P6	P3

III. Járási információgyűjtési program	P5, P6	P1, P2, P3, P5	-
IV. Járási turisztikai együttműködés	P1, P2	P6	P4
V. Forráskeresés komplex program	-	-	-

6 Nyomon követés / monitoring és értékelés

A monitoring és ellenőrzés a programok megvalósulásának egyik fontos garanciális eleme. A programok végrehajtása során fontos biztosítani, hogy azok a szakmai célkitűzések valósuljanak meg, amelyek a jelen dokumentumban meghatározásra kerültek a megadott ütemezés szerint. A járási koordináció feladata az előrehaladás követése, az erőforrások igénybevételének ellenőrzése, az eredmények és a terv összehasonlítása, az eltérések okainak elemzése, továbbá a szükséges helyesbítő és megelőző intézkedések kezdeményezése.

A programok megvalósítása során a monitoring az alábbi **három fő részből tevődik össze**:

- **Folyamatos nyomon követés:** a programhoz kapcsolódó tevékenységek, események folyamatos figyelemmel kísérése.
- **Eredmények elemzése, értékelése:** a nyomon követésből származó információk rendszerezése, értelmezése.
- **Döntés-előkészítés:** az elemzéssel, értékeléssel összefüggésben feltárt eltérések kapcsán az információk döntéshozatalra alkalmas formába hozása, döntési javaslatok kidolgozása, döntési alternatívák és azok előnyének, hátrányának dokumentálása megfelelő formában és tartalommal.

A programok monitoring rendszerével szemben támasztott **követelmények**:

- **Relevancia:** monitoring során a valóban szükséges információk kerüljenek összegyűjtésre.
- **Szavatosság:** az információk begyűjtése, rendszerezése és közreadása ne legyen túl hosszú folyamat.
- **Egyértelműség:** megfelelően legyen strukturálva, a szereplők számára azonos legyen az értelmezési keret.
- **Gyors elérés:** az összegyűjtött információk elérési ideje minél kisebb legyen.
- **Formalizáltság:** lehetőleg egységes szerkezetű és logikájú dokumentumok használata.
- **Arányosság:** a szükségesnél ne okozzon nagyobb leterhelést a szereplők számára.
- **Munkamegosztás:** a szereplők legyenek tisztában a saját feladatukkal, világos felelősségi rendszerben.

A program monitoring során keletkező **dokumentumok**:

- **Előrehaladási jelentések (időközi jelentések):** a program időtávján belüli (kéthavonta) jelentések a programok végrehajtásának aktuális helyzetéről, bemutatja az esetleges elmaradásokat, azonosítja a magas prioritással bíró döntési pontokat, valamint javaslatokat fogalmaz meg a jövőbeli beavatkozási döntésekre.
- **Eseti jelentések:** az igényeknek megfelelő gyakorisággal készül, de minimum a program főbb mérföldköveihez igazodóan.
- **Záró előrehaladási jelentés (zárójelentés):** a programok időtávjának végén elkészítendő dokumentum (programonként egy), amely bemutatja a program végrehajtásának outputjait, eredményeit, leírja a program végrehajtásának tapasztalatait.

A program végrehajtásának ellenőrzése érdekében javasolt rendszeres (pl. kéthavonta) találkozók szervezése a járási koordináció tagjainak jelenlétével, ahol a programok megvalósításáért felelős személy(ek) (koordináció által kijelölt) kötött formában beszámolót tart(anak) az időszakban elvégzett feladatokról.

A programok végrehajtása érdekében operatív szintű rendszeres (pl. két hetente – havonta) találkozók szervezése javasolt a program megvalósításáért felelős személy vezetésével (akár program-specifikusan) a végrehajtásban érintett szereplők részvételével a JET megjelölt munkacsoportjaiban a feladatok elvégzése, a célok határidőre történő elérése érdekében.

A programok megvalósításának nyomon követése érdekében az alábbi mutatók kerültek meghatározásra, melyek teljesülése esetén biztosítható a programok sikeres végrehajtása. A minimálisan elvárt célértékek túlteljesítése és/vagy az értékek korábbi időpontban történő elérése tovább javítaná a programok sikerét és hozzájárulna az érintett célcsoportok esélyegyenlőségének mielőbbi javításához.

Komplex program neve	Intézkedés	Intézkedés kezdete	Intézkedés befejezése	Intézkedés végrehajtására rendelt időtartam	Mutató neve	Célérték
I. Feladatellátás lehetőségeinek felmérése	Az önként vállalt feladatok bővítésének vizsgálata tárgyban rendszeres munkacsoport ülések tartása	2015. IV. né.	2020	5 év	Rendszeres munkacsoport ülés tartása a végrehajtási idő alatt	5
	Más települési feladatellátási gyakorlatok vizsgálata, ÁROP 1.a.5 programokban található szervezetfejlesztési javaslatok áttekintése és értékelése	2016. II. fé	2020	4,5 év	Dokumentált megvalósíthatósági vizsgálat	2

Komplex program neve	Intézkedés	Intézkedés kezdete	Intézkedés befejezése	Intézkedés végrehajtására rendelt időtartam	Mutató neve	Célérték
	Társulási feladatellátás felülvizsgálata és bővítésének lehetőségei	2017	2020	4 év	Dokumentált megvalósíthatósági vizsgálat	1
	Önkormányzati feladatok járási szintű kiszervezésével elérhető feladatbővülés, forrásmegtakarítás segítségével támogatott feladatbővítés	2018	2020	3 év	Dokumentált megvalósíthatósági vizsgálat	1
	Járási akadálymentesítési együttműködések, fogyatékkal élőkkel kapcsolatos érzékenyítés	2016. I. fé	2018	3 év	Rendszeres munkacsoport ülés tartása a végrehajtási idő alatt	3
II. Felnőttképzési értéklánc koordinációja	Járási kompetenciatérkép elkészítése, frissen tartása	2016. II. fé	2020	4,5 év	Kompetenciatérkép	1
	Járási felnőttképzési értéklánc érintettjei közti rendszeres egyeztetések (képzőintézmények, munkaadók, kormányhivatal)	2015. IV. né.	2020	5 év	Rendszeres munkacsoport ülés tartása a végrehajtási idő alatt	5
	pályaorientációs tanácsadás, pályaválasztás támogatása információnyújtással	2016. I. fé	2020	4,5 év	Tanácsadási esemény megtartása	4
III. Járási információgyűjtési program a közszolgáltatások javítása érdekében	Járási információs kataszter megalkotása, az információs kataszterben található hiányosságok azonosítása	2016. II. fé	2016. II. fé.	0,5 év	Stratégiai dokumentum	1
	Információgyűjtési igények definiálása, erőforrásigény meghatározása, prioritizálása	2017	2017	1 év	Prioritási lista dokumentum	1
	Információgyűjtés a magas prioritású információigényekre vonatkozóan	2018	2020	4,5 év	analitikus információk adatbázisa	2
	Információgyűjtés az alacsony prioritású információigényekre vonatkozóan	2019	2020	4 év	analitikus információk adatbázisa	3

Komplex program neve	Intézkedés	Intézkedés kezdete	Intézkedés befejezése	Intézkedés végrehajtására rendelt időtartam	Mutató neve	Célérték
IV. Járási programszervezési együttműködés	Járási turisztikai kerekasztal működtetése a szállásadók, vendéglátók és programszervezők részvételével	2016. I. fé	2020	5 év	Rendszeres munkacsoport ülés tartása a végrehajtási idő alatt	5
	Járási turisztikai stratégia megalkotása, programtervek készítése	2016. II. fé	2016. II. fé.	0,5 év	Stratégiai dokumentum	1
V. Forráskeresés a programok megvalósítása érdekében	Rendszeres egyeztetés a forráskeresésben érintett civil, for profit, állami és egyházi szervezetek képviselőivel, pénzügyi tanácsadó részvételével	2017	2020	3 év	Rendszeres munkacsoport ülés tartása a végrehajtási idő alatt	4
	Járási forrástérkép elkészítése	2016. II. fé	2016. II. fé.	4 év	Stratégiai dokumentum	1